

PŘÍBĚHY

KE SKAUTSKÉMU SLIBU A ZÁKONU

JIŘÍ ZAJÍC - EDY

JUNÁK - ČESKÝ SKAUT
TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM

© 2017 Jiří Zajíc

© 2017 Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s.

ISBN: 978-80-7501-117-6

OBSAH

Příběhy jako cesta k porozumění slibu a zákonu	7
Brána ke skautskému životu	9
Sliby – chyby?	13
Čest – co to je?	16
Nejlepší životní program	19
Kdo má pravdu?	23
Existuje nějaká spravedlnost?	26
Povinnost a svoboda	29
Zkusit to, nebo nezkusit?	33
Pořádek a nepořádek?	36
Nikdo není ostrov	39
Odpuštění?	43
Co má cenu?	46
Služebníci Pravdy (1. bod skautského zákona).....	49
Na rozcestí pravdy a lži	53
Opisovat, nebo ne?	56
Jsi zodpovědný za svou růži (2. bod skautského zákona).....	59
Jakou cenu má kamarádství?	63
Vydržet – nebo nevydržet?	66

Láska se především projevuje činy (3. bod skautského zákona).....	71
Nesnadná pomoc	75
Přiznat se?	78
K přátelství bez hranic (4. bod skautského zákona)	81
Podle čeho poznám skutečného kamaráda?	85
Pěkně děkuju za takový ségry	87
Krása vztahů (5. bod skautského zákona).....	91
Se slušností nejdál dojdeš?	95
Překvapení	98
Náš společný svět (6. bod skautského zákona)	101
Co nám říkají hvězdy?	105
Nešťastná trefa	107
Kdy poslušnost sluší? (7. bod skautského zákona).....	111
Je poslušnost jen pro malé děti?	115
Lákavé maliny	118
Jde o naději (8. bod skautského zákona).....	121
Záhada veselé mysli	125
Jakou „cenu“ má dítě?	128
Hospodárnost podle skautské trojnožky (9. bod sk. zákona).....	131
Kamera, týpko, stany, topení, odměna, nebo...?	135
Samovo trápení	138

Skutečná změna přichází zevnitř (10. bod skautského zákona).....	141
Falešné pozvání	146
Záleží na tom, co si myslíme?	149
Malé svědectví	151
Komu patří náš svět?	155
Proč slavit Vánoce?	158
Co takhle dát si Libora a na rožni	161
Meditace???	163
Jak pracovat s příběhy?	167

PŘÍBĚHY JAKO CESTA K POROZUMĚNÍ SLIBU A ZÁKONU

V letech 2007 až 2009 jsem byl požádán tehdejšími (a shodou okolností i současnými) šéfredaktorem Junáka, abych pro každé číslo napsal nějaký příběh, který by pomáhal rozvíjet duchovní život skautů. Rozhodl jsem se pro dvě věci: že to budou příběhy s otevřeným koncem, který mají kluci a holky sami vymyslet a zdůvodnit, a že to budou příběhy na skautský zákon. Čas od času jsem na některých vzdělávacích akcích Junáka jeden či dva z těch příběhů využil. A skoro vždycky se zvedl značný zájem o to, abych účastníkům všechny příběhy poslal.

Loni jsem některé z těch příběhů nabídl i naší náčelní Evičce, aby je využila na ranních „duchovních rozcvičkách“ při LŠ Gemini. I jí se jevílo, že o příběhy byl dost velký zájem, a proto iniciovala jejich knižní vydání.

Bobo pak přišel s ambiciózním záměrem, aby ke každému bodu zákona byly povídky dvě a jim ještě předcházelo vysvětlení odpovídající dnešním poměrům. A jelikož jsem měl i nějaké povídky, které se nevázaly přímo k bodům zákona, ale vlastně ke slibu, doplnil jsem to tedy i o něj.

Když už jsem to měl skoro celé hotové, narazil jsem na knížku Malliky Chopry *Sto otázek mého dítěte*. Autorka je dcera významného indického myslitele a „guru“ dnešní doby Deepaka Chopry. A on v předmluvě k té knížce mimo jiné říká:

Když moje děti vyrůstaly, často jsme spolu čítávali povídky, pohádky a příběhy z bájesloví. Jakmile jsme došli k napínavému místu, mnohdy jsem předčítání přerušil a dětem pokynul, aby příběh na základě správných otázek druhý den dokončili. Bylo úžasné sledovat, kolik verzí téhož příběhu jsme ve stejném složení dokázali vytvořit. Náš život je příběh, který vyprávíme sami sobě. Ale pokud se nedotazujeme, příběh je předvídatelný, banální a obyčejný. Čím více otázek klademe, tím víc možností ve svých životních osudech spatřujeme a tím větší svobodu a tvořivost nalézáme. Ze života se stává dobrodružství plné tajemna, kouzla a osvícení.

Moc bych si přál, aby k tomu u kluků i holek vašich oddílů napomohly i příběhy, které obsahuje tato knížka.

Edy

**BRÁNA
KE SKAUTSKÉMU
ŽIVOTU**

„SLIBUJI NA SVOU ČEST, JAK DOVEDU NEJLÉPE...“

Slib je něčím krásným i riskantním zároveň. Krásným i riskantním jak pro toho, kdo slib dává, tak i pro toho, kdo jej přijímá. Ukážu to na dvou příkladech z mého vlastního života. Oba jsou z doby, kdy jsem po zrušení Junáka v roce 1970 začínal v odboru turistiky TJ Sokol Praha Krč novou etapu naší vlčácké smečky. Na stavbu vůbec prvního tábora v roce 1971 jsem dorazil s táborovým vybavením s určitým předstihem sám, abych převzal dodávku krajinek, ale měl jsem příslib svých dvou bývalých rádců, že ještě téhož dne mi přijedou na pomoc. Až do konce tábora jsem se jich ovšem nedočkal. Vůbec nepřijeli. A já jsem tam zažil, nejen co je skutečná žízeň (neboť tehdy jsem ještě nevěděl o blízké studánce pitné vody), ale i jak zničující je takové nesplnění slibu: ti dva se v našem oddílu neukázali ani po prázdninách. Rok na to jsem si podobnou pomoc domluvil se svým bývalým spolužákem ze střední školy, Karlem. Nevidali jsme se moc často, takže od naší domluvy to bylo asi pět měsíců k termínu, kdy jsme se měli v obci Kamenice na začátku července sejít. Mobily samozřejmě nebyly, telefony jen výjimečně (já jsem ho měl, ale on ne), takže mi nezbývalo než věřit, že se tam v těch 13.00 opravdu potkáme. Tentokrát to klaplo. Karel tam opravdu seděl a já si do dneška pamatuju svou vděčnost. A i po 45 letech ho tam ve svých vzpomínkách vidím úplně jasně.

Slib je dobrovolná nabídka, kterou člověk dává ostatním, ale i sobě „před tváří Pravdy a Lásky“, aby posílil vzájemnou důvěru a umožnil tak něco, co by bez důvěry nešlo. A pokud je to skutečný slib směřující k něčemu, o čem ví, že má velkou cenu, ale bude těžké toho dosáhnout, tak ten, kdo slibuje, doufá, že to posílí i jeho schopnost za splněním opravdu jít ze všech sil. Pokud ten slib dal druhým, pak od nich očekává, že ho budou v jeho rozhodnutí také podporovat. A právě to je případ skautského slibu. Slibující jím říká: *Věřte mi, že to se skautingem myslím vážně, že chci patřit mezi vás – a spoléhám i na vás, že mi v tom pomůžete.* Jím se svěřuje pod vládu Pravdy a Lásky. Proto jeho slib platí, i když ti, před nimiž sliboval, už nejsou s ním.

Zásadní je, že slibem se skaut vědomě staví na cestu, která je nesená důvěrou v to, že život ve službách Pravdy a Lásky je ta nejlepší životní orientace. Pomocníky jsou mu jak ostatní skauti, tak i směrovky skautského zákona i hesla. A skautská výchovná metoda jej postupně uschopňuje k tomu, aby po té cestě šel čím dál tím spolehlivěji a tvořivěji. Slib – to je brána ke skutečnému skautskému životu. Jím dobrodružství skautingu teprve začíná. Celý život je příležitostí jej znovu a znovu, hlouběji a uvědoměleji, potvrzovat.

Reálně je třeba počítat s tím, že nastanou situace, v nichž i přes dobrou vůli skaut neobstojí. Ono „přes dobrou vůli“ je velmi důležité. A ve slibu tomu odpovídá ono „jak dovedu nejlépe“. Pokud je porušení skautského slibu a zákona důsledkem slabosti, je třeba laskavě, ale důsledně hledat

cestu k nápravě. I kdyby to mělo trvat řadu let. Něco jiného je, když takové pochybení je důsledkem nezájmu nebo dokonce zlého záměru. Na tomhle rozlišování je třeba důsledně trvat. Slabí jsme ve srovnání s vysokými ideály skautingu všichni. Aspoň někdy a v něčem. Ale lhostejnost nebo dokonce zlý záměr je něčím, co do skautingu skutečně nepatří.

Nakonec jsem si nechal důležitou vsuvku o tom, že slibujeme „na svou čest“. V dnešní době se slovo čest užívá jen velmi málo. Jako by jeho smysl zanikl s koncem éry rytířů a gentlemanů. Ale to je velký omyl. Čestných lidí by bylo i dnes nesmírně třeba. Změnilo se něco jiného: pod vlivem skandálů ve veřejném životě i silné mediální masáže ukazující všechny možné temné stránky života a jeho faleš se vytrácí odvaha k opravdu čistému životu. Čest – to je jakási čistota duše člověka. Jeho štít i vnitřní pevnost. Vyzařování jeho bytosti patrné z jeho pohledu, držení těla, pohybů i tónu hlasu. Ano, dnes vyžaduje větší odvahu se přihlásit k tomu, že člověk chce být čestný a svou čest chce hájit svými myšlenkami, slovy i činy. Protože mu okolí často nebude věřit. Ale je třeba vytrvat. V době mého dětství mi v tom byli vzorem Vinnetou a Old Shatterhand. Dneska jsou příkladem třeba Aragorn nebo Harry Potter.

Sliby – chyby?

Dodrž, co jsi slíbil. To se snadno řekne, jenomže kdyby člověk věděl, co všechno se může stát mezi tím, kdy ten slib dává, a tím, kdy ho pak má plnit, pořádně by si to rozmyslel. Kdybych já věděl, že nás v tom nakonec všichni nechají, tak to bych tedy nikdy Pepovi neslíbil. Teď budu vypadat buď jako blbec, nebo jako zrádce... Ať udělám cokoliv, vždycky na to stejně doplatím. A to navíc kvůli pitomému Pepovi, kterej je takovej lúžr...

Podobné myšlenky zaplavovaly Honzovo vědomí a postupně při nich dostával vztek na Pepu, na sebe a nakonec na celý svět. Co se vlastně stalo? Na začátku roku s nimi začal chodit do třídy Pepa, který se přistěhoval do jejich města z malé vesnice. Nejdřív se zdálo, že by Pepa mohl být docela „zajímavěj týpek“ – tedy aspoň mezi kluky, protože na rozdíl od naprosté většiny ostatních kluků ve třídě měl docela vypracované svaly. *Nejdřív jsme si mysleli, že to má z posilovny nebo z nějakýho jinýho cvičení, jenomže on to měl z práce na zahradě a na poli.* A záhy se ukázalo, že Pepa má ke skutečné „stár“ opravdu hodně daleko. Jeho rodina patřila k těm, kde měli sotva na základní živobytí, protože jeho otec, řemeslník, byl několikrát po sobě bez zaměstnání – kvůli tomu se také nakonec odstěhovali z venkova do města. *Pro většinu mých spolužáků byl zanedlouho jasná socka...*

Jenomže v té době už Honzu vázal slib, který dal Pepovi hned první týden – částečně oslněn jeho vzhledem, částečně ve snaze pomoci mu v novém prostředí, že o podzimních prázdninách s ním a jeho starším, už 17letým bratrem zajedou do vesnice, kde Pepa před tím bydlel. Jednak měl Honza vidět, kde Pepa vyrůstal, jednak chtěl Pepa svým bývalým spolužákům ukázat svého nového kamaráda a pochlubit se jím. Což o to – nápad to nebyl tak praštný, jak se nakonec teď jevílo. Honza zas tak moc vlastního programu nemíval, o podzimních prázdninách s rodiči pravidelně žádnou akci nepodnikali, takže to dokonce vypadalo tehdy na začátku září jako spojení příjemného s užitečným.

Pak se ale Pepa čím dál tím víc ukazoval jako outsider třídy, který sice nemá problém s tím, ubránit se přímému fyzickému útoku, ale jinak z kamarádství s ním žádná výhoda nekoukala: *nic suprovýho se od něj nedalo půjčit, doma měli akorát kupu dětí – tedy čtyři, pořád byl bez peněz a k opisování byl taky nepoužitelnej.*

A teď ke všemu přišla tahle patálie se slibem, když si hlavní parta třídy domluvila, že právě podzimní prázdniny využije, aby si konečně pořádně „zapařila“. K tomu se skvěle hodila vila, kde bydlel Viktorín. Jeho otec byl podnikatel, který celé týdny pobýval mimo republiku, matka pracovala v televizi a právě o těch prázdninách měla směnu.

Navíc se v poslední době objevila celá řada nových her, takže bylo jasné, že „pařba“ bude náramná.

Má o ni Honza přijít kvůli slibu, který už před mnoha týdny dal Pepovi? A dokonce – má kvůli tomu slibu riskovat, že se třeba stane podobným outsiderem jako Pepa?

Jak se nakonec rozhodne Honza, to záleží i na vás. Totiž na tom, kdo z vás mu dokáže poradit, co by měl udělat, a svou radu také dobře zdůvodní: proč by měl jednat tak, jak mu radíte?

Čest – co to je?

Tak prej „spoléhá na naši čest“?! To nám dneska řekla naše třídní. Ve škole někdo zaviroval počítač ve školní učebně, vyšetřovalo se to, ale nic. Mě teda na tom nejvíc udivilo, že to neměli pořádně proti virům chráněný, protože to je přece jasný, že dneska sou viry ve všem, co není licencovaný, a bylo jasný, že dřív nebo pozdějc někdo bude na těch našich mašinách zkoušet ty svoje pařby.

Ale co s tou čestí? Nebo jak se to říká. Úča to řekla, jako by to bylo něco známýho, ale my sme teda nikdo nevěděl, co to vlastně je. Teda – nevěděl. V nějakých bajkách vo šlechticích nebo rytířích se vo tom mluví, že jako „na svou čest“ nenechaj dopustit, ale to je všechno, co si aspoň já vo tom pamatuju.

Legrační byl Stoupa, kterej se hned vo přestávce začal každý holky vyptávat, jestli už přišla vo čest – Karásková mu dokonce chtěla dát za to facku, protože je taková pitomá netykavka. Honza Koubek zase vykládal něco vo indiánech – ten je pořád do nich zamilovanej jak malej kluk. Že prej čest je pro ně to nejdůležitější v životě a kdo ji nemá, je jako mrtvej pes. To řekl doslova, ale asi to tak nemyslel. Tonda Draxa se ho ptal, jak se ta čest u nich pozná, jenže na to mu Koubek říkal jen takový to blabla – že sou čestný a že nelžou. To by mě teda fakt zajímalo, jestli indiáni nelžou. Tedy – dneska lžou určitě, protože lže každěj. To se mně líbilo,

jak tuhle na Nově jeden týpek říkal, že kdo tvrdí, že nelže, tak je největší lhář. Ale jestli ty indoši nelhali, aspoň když tam žil ten Vinnetou. Já si tedy myslím, že pravdu měl Borek Livora, když se mu smál, že indiánům ta jejich čest byla tak platná jako mrtvému svrchník a že stejně za moc nestála, když ji spláchla ohnivá voda.

Hodně divný věci říkala Mařka Lukavská. Prej čest znamená, že člověk má vysokou karmu. To sou zase nějaký její duchařiny. Vona pořád leží v knihách vo Indii a pak je z toho takhle zblblá. Karmu?! Chápete to? Ale podobnej nesmysl přitáhl Slávek, kterej chodí na bušidó – to je takovej nějaký podobnej sport jako kunfu nebo tajči. Ten zase říkal, že čest znamená sloužit pánovi. No pěkná blbost. Proč by člověk měl sloužit nějakýmu pánovi. My sme přece v demokracii – tak jaký sloužení. Mně tedy přijde, že dřív ty lidi byli fakt dost velký lůzři. Pár týpků, který byli nahoře, s vostatnima vorali, a aby se jim s nima voralo co nejlíp, tak si vymysleli nějakou čest.

No tedy nevím, na co to vlastně ta naše třídní spolíhá, když říkala, že na naši čest. Rozhodně jestli myslí, že se někdo kvůli tomu přizná, že zaneřádl naší počítačovou učebnu virama, tak je na velkém omylu, jako že se Venca menuju.

A co ty – víš lépe než Venca, co je to čest? Jak se získává a jak ztrácí?

A co to znamená, když *slibuješ na svou čest*?

NEJLEPŠÍ ŽIVOTNÍ PROGRAM

„... SLOUŽIT NEJVYŠŠÍ PRAVDĚ A LÁSCĚ VĚRNĚ V KAŽDÉ DOBĚ...“

Když 10. prosince roku 1989 zakončil Václav Havel svůj projev pro plné Václavské náměstí slovy *Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávisť*, vyjádřil tím tehdy nepochybně touhu nejen těch statisíců lidí, kteří tam přímo byli, ale i dalších milionů lidí v naší zemi. Václav Havel tím vlastně říkal, že se náš život, osobní i ten veřejný, může zásadně změnit. Že může svobodně vydechnout a bez uhýbání se vydat za skutečnými ideály, pro které má smysl žít. Po desítkách let prožitých ve strachu, v jakési rozdvojenosti mezi tím, co si člověk myslí a cítí, a tím, co dává veřejně najevo, v nesvobodě a jisté životní příkrčenosti a koneckonců přežívání bez skutečné lidské důstojnosti se konečně můžou začít „stavět na nohy“. Pravda, která i v komunistické době vydržela na standartě našich prezidentů, měla konečně zazářit ve své síle, jak si to přáli už Jan Hus i Tomáš Garrigue Masaryk. Lásce pak mělo být konečně přiznáno postavení té nejvyšší skutečnosti, k jaké se upínaly největší osobnosti českých dějin počínaje kněžnou Ludmilou a naším patronem Václavem přes Vojtěcha Slavníkovce, Anežku Českou a Karla IV. až ke Komenskému, Přemyslu Pitterovi či Miladě Horákové. Šlo o to, aby se do budoucna pravda a láska staly rozhodujícími měřítky našich životů.

I když se od té doby v naší zemi mnoho změnilo – a zdaleka ne všechno tak, abychom to mohli pokládat za projev vítězíci pravdy a lásky, a dokonce byla tato Havlova věta mnohokrát zesměšňována, ba byla z ní vytvořena i nadávka „pravdoláskaři“, pro nás skauty je pořád tím nejlepším celoživotním programem. Právě to totiž v prvé řadě vyjadřuje náš závazek *sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době*. Tím říkáme, že usilování o to, aby se Pravda prosazovala, a to vždy ve spojení s Láskou, je hlavní náplní našeho skautingu a tím prvním kritériem, jímž naše „skautství“ musí být poměřováno. Jasně se tím stavíme na stranu *Dobra*. I po sedmadvaceti letech od chvíle, kdy jsem službu Pravdě a Lásce navrhl¹ jako nejlepší české vyjádření pro správný *přesah* skautského života, si myslím, že je to pro 21. století a evropský skauting řešení velmi dobré a že se ještě leckteří od nás rádi poučí.

O tom, jak je možno chápat „nejvyšší Pravdu a Lásku“, jsem toho dost napsal², napřednášel se a také v rámci projektu *Hledání prvního principu* mnoho vyslechl a zjistil. To nejdůležitější shrnu do dvou vět:

Daleko podstatnější než „jak to vysvětlit dětem“ je, jak tomu rozumí ten, kdo to má vysvětlovat.

1 Šest dní před tím, než Václav Havel pronesl, že *Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí*.

2 Od *První pomoci ke slibu* z roku 1992 přes publikace *Nikdy nekončící dobrodružství* (2001) a *Kdo jsem* (2008) až k seriálu v časopise *Skauting* (2015/16). A mezi tím spoustu dalšího ©.

Děti docela dobře chápou, jak taková služba nejvyšší Pravdě a Lásce má vypadat, když jim to ukážeme na konkrétních příkladech.

Pokud jde o to „vysvětlení dětem“, tak jsem si zrovna tohle léto na přípravě ke slibu skautů a skautek z jednoho moravského střediska, z nichž nikdo nepocházel z křesťanského prostředí, ověřil, že docela dobře jim stačilo, že nejvyšší Pravda a Láska je neviditelná síla, která nám pomáhá chápat, co je správné, rozhodovat se pro to a také to uskutečňovat. A nejčastěji se s ní setkáváme ve svém svědomí. Takhle to dali více méně dohromady sami.

Určitě bychom měli klukům a holkám ukázat, že „sloužit“ není „posluhovat“. Hned v souvislosti s další částí slibu se tomu budu věnovat podrobněji. Každopádně už tady by mělo být jasné, že touhle službou se nestáváme sluhy, nýbrž spolupracovníky Pravdy a Lásky, protože ta naše služba vychází ze svobodného rozhodování. A že tahle spolupráce zajišťuje hodnotu našeho života, ať se jinak děje cokoliv. To, co v téhle službě vykonáme, se nemůže ztratit. A pak je tu ještě ono „věrně v každé době“. To je pro dnešní děti hodně důležité, protože tím říkají, že skauty jsou nejen v oddílu, ale i doma, ve škole, mezi kamarády, v hudebce nebo ve sportovním oddílu. Zkrátka vždycky a všude.

Kdo má pravdu?

Tentokrát se o hlavní přestávce u Honzy ve třídě odehrála docela neobvyklá a zajímavá debata. Roman totiž po cestě do školy našel kus stránky z nějaké knihy a nejdřív jen Honzovi a Petrovi, se kterými se kamarádil, to ukázal a začal číst, co tam bylo napsáno:

V poledním žáru šli otec, jeho dvanáctiletý syn a osel prašnými uličkami perského městečka Kešanu. Otec seděl na oslu a chlapec zvíře vedl. „Ubohý chlapec,“ utrousil nějaký kolemjdoucí, „jak se jen někdo může takto vézt a chudáka dítě nechat se trmáčet!“ Otec se zastyděl. Hned slezl z osla a posadil tam synka. Ještě v téže uličce se ozval další kolemjdoucí: „Taková nestoudnost! Ten malý fracek si sedí na oslu jako nějaký sultán, zatímco jeho starý otec aby se utrmácel.“ Hocha mrzelo to, co slyšel, a řekl otci, aby se posadil za něj. V další uličce se rozlehl křik nějaké ženy zahalené celé v černém: „Už jste viděli něco takového?! Vždyť tomu oslu zlomí hřbet! Povaluj se na něm jako na divanu, chátra jedna líná. Oběma bych nechala spráskat záda holí.“ Po téhle spršce oba hned tiše slezli z osla a pokračovali vedle něj. Sotva však ušli pár kroků, slyšeli, jak se někdo hlasitě směje. A spatřili muže, který na ně ukazoval prstem a mezi výbuchy smíchu jako trhovec na kolemjdoucí pokřikovat: „Nechtěl bych být tak hloupý! To s tím oslem jdete jen tak

*na procházku? Lidičky, podívejte se – osel bez nákladu! Kdo jen může být tak hloupý!*³

Jenomže mezitím se kolem nich nahrnula kupa dalších spolužáků, takže když Roman dočetl až sem a dál už nečetl, netrpělivě se do toho vložila Renata:

„No a dál? Jak to bylo dál?“

„No právě, že to dál už tady není. To chybí,“ trochu pobaveně odpověděl Roman.

„A co tedy měli dělat?“ pořád nechápala Renata.

„To je jasný – měli se na všechny vykašlat a dělat si, co se jim líbí!“ byl se soudem hned hotov Slávek.

„Jo, ty chytřej,“ zpražila ho Sabrina, „a měli toho chudáka osla zabít, vid'. Lidi jako ty by dneska všechny zvířata utejrali. Eště že už sou náký ochránci zvířat.“

„Co kecáš,“ bránil se Slávek, „osli sou od toho, aby nosili náklad. Ten poslední chlápek měl pravdu. Mít osla a nepoužívat ho jako tažný zvíře, je pěkná blbost.“

„Blbost je akorát to, cos teď vymyslel tou svou vlastní hlavou,“ poškleboval se mu Bedřich, „to je napsaný přece právě kvůli tomu, aby se ukázalo, že pravdu nemá nikdo, že nic takovýho jako pravda neexistuje.“

3 Příběh je zpracován podle knihy *Kupec a papoušek*, jejíž autorem je Nossrat Peseschkian.

„Nojo,“ přidala se Brigita, „to naše máma říká pořád. Že se s pravdou dneska nikam nedojde.“

„Počkej, Brigito, to myslíš vážně?“ překvapeně se ozval Petr, který už několik měsíců Brigitě všelijak nadbíhal, protože se mu hrozně líbila.

„No jasně...“ zakroutila se Brigita a vrhla na Petra pohled, jako by právě přistál z Marsu. Ale to bylo také to poslední, co během přestávky stihli.

Jenomže Honza by rád věděl, jaké řešení příběhu bylo
správné – a to z té debaty tedy jasné nebylo.
Dovedeš mu poradit lépe ty?

Existuje nějaká spravedlnost?

Způsobil to vlastně náš fyzikář Kahan. Teda on se nemenuje *Kahan*, ale my mu tak říkáme. Menuje se Svoboda a je to hodně nudnej patron, takže by sotva někdo čekal, že zrovna von bude na začátku tý naší debaty. Fakt je, že první, kdo si začal, byl René Koutecký. To je takovej poštíváček, kterej si libuje v tom, když někoho může zesměšnit. A ten se při výkladu o planetách sluneční soustavy fyzikáře zeptal:

„A jak to, že ty planety v tom nekonečným vesmíru nezabloudí, když nemají žádnou mapu ani neumí myslet?“

Kahan se na něj nejdřív podíval, jako by René spadl z Marsu, ale pak docela vážně začal: „Vidíš, René, tak dlouho se vám snažím přiblížit, jak ten náš svět funguje, a tobě z toho nejspíš v hlavě zatím nic neuvízlo. Pohyb planet přece určují zákony.“

René se ale nedal: „Zákony?! Ty sou přece k tomu, aby se porušovaly. Ty si vymyslí a vodhlasujou nějaký politici, ale normální lidi se jima moc neřídí. Jenže planety si žádný zákony nevodhlasovaly.“

Kahan se ale nenechal vyvést z klidu a řekl: „O zákonech přírody se přece nehlasuje. Ty platí – a všechno ve vesmíru je musí poslouchat. To, co se nazývá zákony a odhlasují politici, žádné skutečné zákony nejsou.“

Proto je taky lidi je snaží obcházet. Opravdový zákony nikdo neobejde. Jen si vezmi třeba takovej gravitační zákon.“

To bylo na Reného už moc složitý, tak jen něco hekl – a Kahan pokračoval: „Když vyskočí kdokoliv z nás tady z okna, tak se dole rozmlátí. Protože na každýho z nás platí zákon o gravitaci, který se tady projevuje zemskou přitažlivostí. Nebo když to nějaký blázen rozpálí moc do zatačky, tak z té zatačky vyletí – ať chce nebo ne – podle zákona o setrvačnosti. Skutečným zákonům, podle kterých se řídí náš svět, nikdo neunikne.“

A my sme se pak vo přestávce bavili vo tom, jestli takový zákony platí i pro naše jednání. Jestli třeba, když někdo podvádí nebo lže, se taky nakonec „nabourá“. René, ale i Karlos, Žaneta, Marian a Leoš tvrdili, že nic takovýho pro lidi neplatí. Že člověk má mozek, a proto si může vždycky vymyslet, jak nějaký takový zákony vobcházet. Žaneta dokonce prohlásila: „Zákony – ty sou jen pro blbečky. Táta říkal, že kdyby měl dodržovat všechny zákony, tak by dávno zkrachoval. A že nejlíp se má nákej Koženey, kterej se na všechny zákony vykašlal a dneska má havaj někde na Bermudách nebo kde.“

Venca s Jirkou s tím ale nesouhlasili, protože prej toho Koženého stejně nakonec vodsouděj. A taky říkali, že třeba voni choděj vobčas na červenou, ale nesmí se to přehánět, protože pak by nic nefungovalo.

A nejvíc mě udivila Marie, která řekla něco takového:

„Možná, že Koženýho a podobný nevodsouděj. A ani tvýho tátu, Žaneto. Jenže ona přesto platí spravedlnost – úplně stejně jako s tím, že kdo přežene rychlost v zatáčce, nakonec se nabourá. Jenom to trvá mnohem dýl.“

Co myslíte:

Jsou skauti přesvědčeni, že i pro jednání lidí platí zákony, které je nutné dodržovat? Existuje nějaká spravedlnost – nebo ne?

POVINNOST A SVOBODA

„... PLNIT POVINNOSTI VLASTNÍ A ZACHOVÁVAT ZÁKONY SKAUTSKÉ...“

Při našich seminářích v projektu *Hledání prvního principu* jsem si v poslední době všiml jednoho pro mě překvapivého jevu: pokud jsme na začátku ten první princip vyjádřili (ve shodě s našimi stanovami) jako *Povinnost k Bohu*, tak se často hlavní debata netýkala slova „Bůh“, ale „povinnost“. Ukázalo se, že dnes je pro mnohé větším kamenem úrazu *povinnost* než samotné slovo *Bůh*. Pod slovem *povinnost* si nejspíš čím dál tím více mladých lidí představuje něco negativního, vnuceného, omezujícího jejich svobodu. Tak tomu ovšem rozhodně být nemusí. Zvláště mezi skauty.

Ono původní anglické slůvko *duty*, které je použito při určení tří základních principů, znamená *službu*. A to službu čestnou, jakou například rytíř dobrovolně a věrně poskytuje svému králi či královně. Taková služba není vůbec ničím ponižujícím, břemenem, které na člověka dopadne, aniž by o to stál. Je to čestný úkol, jehož spolehlivé zajišťování jen potvrzuje, že člověk je na správném místě, že je takové služby hoden. Tenhle přístup k povinnostem bychom měli ve skautingu hrdě uvádět ve skutečnost. Nenechat se odradit tím, že kolikrát bývá za povinnost označováno něco, co si člověk

sám svobodně nevybral, co mu bylo uloženo – někdy i proti jeho vůli. Pak je to *příkaz*, ne však *povinnost* v tom původním skautském významu. Za skutečnou povinnost budeme považovat jen to, co jsme sami dobrovolně přijali, protože jsme pochopili, že je to třeba uskutečnit a že my to uskutečnit správně můžeme. Povinnost je svobodně přijatá služba ve prospěch ostatních a někdy i sebe samého. Pro skauty pak přijatá jako příležitost tvořivě naplňovat službu Pravdě a Lásce.

„Plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské“ – tohle vyjádření nese známky vyjadřování z doby před sto lety. Dneska používáme označení *skautský zákon* (v jednotném čísle), který má 10 bodů. Lépe je tím vystiženo, že ty body vlastně tvoří určitý celek pokrývající prakticky celý život skauta či skautky. Ještě důležitější je ale zastavit se u toho spojení „zachovávat zákon“. To sugeruje představu, že jde o něco podobného jako „zachovávat pravidla silničního provozu“: dodržovat povolenou rychlost, nepředjíždět, kde se nemá, dávat správně přednost, nejezdit jednosměrkou. Chrání nás před karambolem, ale vůbec nám neříkají, k čemu máme jet a proč. Se skautským zákonem je to jinak. Nejde o to ho „dodržovat“, nýbrž o to *ho žít*. Má se postupně stát naším samozřejmým *vnitřním* kompasem. Nabízí nám docela konkrétní odpovědi na to, jak máme službu nejvyšší Pravdě a Lásce proměnit v každodenní život. Je to napínavé, tvořivé dobrodružství. V každém věku.

A „povinnosti vlastní“? Podle mé zkušenosti i ti deseti- jedenáctiletí kluci a holky docela dobře vědí, co se tím rozumí. Pomoc rodičům, pořádek doma, zodpovědné plnění školních povinností, ale i povinnosti v hudebce, sportovním oddílu nebo školním kroužku. To, co je třeba naopak posilovat a rozvíjet, je právě pochopení a poznání, že mít povinnosti není žádný „vopruz“, ale příležitost ukázat, že tu taky k něčemu jsme, že už něco dokážeme a je možno se na nás spolehnout. Když se nám na táboře přihodila nějaká nečekaná nemilá událost, třeba bouřka strhla střechu jídelny nebo se rozvodnil potok a zkalil studánku, tak jsem se s žádostí o pomoc vždycky obracel na ty nejschopnější. Jistě pro ně nebylo nijak příjemné, když jsem je třeba budil kolem třetí hodiny ranní a měli vstávat do slejváku, který během několika vteřin promočil člověka skrz naskrz. Jenomže věděli, zvláště ti starší, že je to pro ně vlastně vyznamenání, že jim tím projevují důvěru – a také se podle toho chovali.

Zkusit to, nebo nezkusit?

Ještě loni si Káča myslela, že se jich tohle netýká. Co „myslela“?! Byla si tím naprosto jistá. A teď je to všechno úplně jinak. Jako by se celý svět převrátil. Jasně, partička třídních grázlíků kolem Měchury sice občas něco kutila na klukovském záchodě a některé holky potom tvrdily, že jsou cítit kouřem. Jenomže na tyhle kluky se jejich sekunda osmiletého gymnázia v centru Hradce Králové dívala jako na takové chudáky, kteří na tohle docela prestižní gymnázium zabloudili nějakým omylem a nejspíš z něj co nejdřív zase vypadnou.

Teď ale s tím přišly holky – a mezi nimi dokonce její nejlepší kamarádka Vladěna: „Zkusily sme trávu a byla to strašná sranda. Nebuď srab a zkus to taky.“ Tak to úplně bez přípravy vybalila na Káču. Vyprovokovala to Erika, která chodí s Mikešem ze septimy (*on se tedy nejmenuje ve skutečnosti Mikeš, ale nějak jinak, jenomže je hrozně podobný tomu klukovi, co byl v Big Brotherovi a říkali mu Mikeš, tak mu tak říkáme taky*). Ten ji do „hulení“ zaučoval už několik měsíců a teď s tím začaly další.

Ně že by se Káče chtělo něco si s *trávou* začínat, ale stát se najednou outsiderem, doslova *lůzrem*, v bandě holek, se kterými zatím nejen vycházela dobře, ale zdálo se jí, že má mezi nimi i dost dobrou pozici,

to se jí tedy taky ani trochu nechtělo. A poradit se nebylo s kým. Doma to vůbec nepřicházelo v úvahu, rodiče by jistě vůbec nepochopili, jak o něčem takovém může uvažovat, a žádného bratra ani sestru – tak jako většina ostatních – nemá.

Nakonec se rozhodla, že prozkoumá, co je o tom na internetu. Zjistila, že tak ohromné množství, že by to ani za několik let nepřčetla. Narazila při tom ale na nějaké debatní fórum, kde se o tom bavili kluci a holky jen o málo let starší než ona. A to ji zaujalo. Jeden kluk – měl nick *canabka* – tam napsal: „Nevim hulim je to fajn nekdo to odsuzuje ale vetsinou ti co to nikdy neskusily marihuana nemneni lidi proste to jsou stavy ktere stojí za to je to proste takove spestreni dne ktere si clovek musi poradne uzít.“ Jakási *rara* se tam svěřovala s tímhle: „Ahoj, když jsem zjistila, že kámoši v bandě hulej jak o život tak jsem to odsuzovala, ale později jsem pochopila, že to je jejich svět a ten jim nesmíš vzít. Párkrát jsem si dala a teď i dám brko a v klidu. Jediné co mě na tom hrozně štve, že se lidi co hulej změněj a to je potvrzený. Když nejsou zhulení jsou jiní než když jsou ve svém zhuleným světě a to pak nevíš jaký ten člověk vlastně je.“

Tohle Káču zarazilo. Skoro nejvíc tím, že to byl jeden z mála příspěvků, kde se vůbec vyskytla nějaká závada na „hulení“. Drtivá většina těch, kdo tam přispívali, psala něco takového jako tenhle kluk schovaný

pod nickem *STonek*: „Huleni je fakt bezva vec, bez tohoto by to tady stalo za pekny h..., ja hulim skoro kazdej den a jsem furt v pohode, tak nevim voco go?“ A psali to také hodně podobným stylem: se spoustou gramatických chyb, většinou to byl takový „slovní průjem“ bez hlavy a paty – ale jinak „*všechno v poho*“.

Nakonec byla Káča ještě zmatenější než na začátku, když začala s tímhle hledáním pomoci.

A co poradíte Káče vy? A dokážete dokonce svou radu i zdůvodnit?

Pořádek a nepořádek?

Hanka s Petrou byly od prvního dne, kdy začaly po prázdninách spolu chodit do skautského oddílu, čím dál lepšími kamarádkami. Těšily se na každou schůzku hlavně kvůli tomu, že jedna uvidí druhou. A což teprve výpravy! Na vícedenních tedy měly smůlu, protože na žádné z těch pěti se nepotkaly. Dvakrát byl nemocná Hanka, jednou Petra a jednou na výpravu neodjela žádná z nich proto, že rodiče se rozhodli pro nějakou „naprosto neodkladnou“ rodinnou akci, při které sice byla hlavně pořádná nuda, ale rodiče z nějakého důvodu pokládali za životně důležité absolvovat ji s nimi.

O to větší rozčarování zažily Hanka s Petrou na táboře. Samozřejmě že spaly společně ve stanu – a to se právě ukázalo jako velký problém. Každý den několikrát se mezi nimi strhla hádka podobná téhle:

Hanka: „Kolikrát jsem už říkala, že v tom hrozném bordelu, jakej tu děláš, s tebou nebudu.“

Petra: „Prosím tě – ty toho naděláš. Jakej bordel. Mám to tu normálně.“

Hanka: „Jak normálně! Máš tu děsněj bordel. A já v tom prostě nechci bejt.“

Petra: „Já tě fakt nechápu. Dyt' podobně to mají ve stanech skoro všichni. To jenom ty jsi taková háklivá. Pak se nediv, že pořád něco nestíháš.“

Hanka: „Já nestíhám proto, že uklízím po tobě, abys věděla.“

Petra: „No tak to ti děkuju, ale to si nemusíš dělat starost. Mně to fakt vůbec nevadí.“

Hanka: „Ale mně to vadí.“

Petra: „Ale proč ti to tak vadí – zrovna tobě?!“

Hanka: „No tak to snad dá rozum, proč mi to vadí, ne?“

Petra: „Jak jako? Rozum?“

Hanka: „No přece v takovém bordelu se nedá žít!“

Petra: „Ale já v tom žiju docela ráda – a vůbec mně to nevadí. Mně vadí jenom to tvoje věčný řečnění kolem toho.“

Hanka: „To je hrozný, že to nechápeš. Ty fakt nevidíš, jak je hrozný v takovém binci žít?“

Petra: „Ne, ani náhodou. Já jsem v pohodě. To jenom ty vyšiluješ...“

A já se vás teď ptám, jestli byste dokázali Hance nebo Petře poradit, jak by se měla změnit ve svém postoji k nepořádku a proč.

NIKDO NENÍ OSTROV

„... DUŠÍ I TĚLEM BÝT PŘIPRAVEN(A) POMÁHAT VLASTI I BLIŽNÍM.“

Skauting vznikl jako jeden z pokusů, jak změnit společnost k lepšímu. Od půlky 19. století do první světové války bylo takových pokusů několik. Skauting patřil do skupiny těch, kde hlavní metodou vedoucí k potřebné změně je výchova. Sem patřil i výchovný směr Rudolfa Steinera, který dnes známe jako waldorfské školství. Skauting ale nemířil na školní prostředí, nýbrž právě mimo něj. Tím důležitější bylo najít metodu, skrze niž by kluci (a později i děvčata) dobrovolně začali měnit sebe – a díky tomu i okolní svět. Skauting je prostě dodnes nejúčinnější cesta, jak proměnou srdce člověka proměňovat i celou společnost.

Říkám to tu hlavně ze dvou důvodů: jednak aby si každý skaut a skautka mohli časem s hrdostí uvědomit, k jakému úžasnému dílu jsou vlastně přivzání. Všechno, čím se ve svých oddílech, na výpravách a táborech zabýváme, může – pokud je to správně konáno a pochopeno – směřovat k něčemu, po čem touží prakticky všichni lidé, ale málokdy si uvědomí, že pro to také něco podstatného mohou udělat. Skauti vědí, že k lidštějšímu, přátelskému a spravedlivějšímu světu mohou opravdu přispět. A také se o to snaží.

Tím druhým důvodem je pomoci k dobrému pochopení toho, proč je v centru skautingu *služba*. Ta totiž prověřuje opravdovost našeho

„skautství“. Do té doby, než nějakým způsobem začne náš skautský život – osobní i oddílový – přinášet nějaké konkrétní plody v pomoci ostatním, existuje pořád nebezpečí, že si na skauting jenom hrajeme. Jistě, *skauting je hra*, ale „o velikou cenu“, dodával hned Robert Baden-Powell. A tou je právě ono celosvětové bratrství, na němž by se mělo ukázat, že je možné žít v míru a přátelství navzdory všem rozdílům, které mezi námi na planetě Zemi jsou.

V samotném vyjádření závazku „duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním“ je několik prvků, které si vyžadují pozornost. Pokud se jedná o „duši a tělo“, zpravidla to vůbec nezavdává podnět k filosofickým úvahám. Děti celkem dobře chápou, že to znamená „všechno, čím jsem a co mám“. A je jim také jasné, že je rozdíl mezi silou svalů a silou rozumu či vůle. Spíš jde tedy o to, ukázat, co všechno jako lidé máme k dispozici, když chceme druhým pomáhat.

Kupodivu méně jasné bývá, co to vlastně znamená „být připraven“. Ano, je to naše heslo. Jenomže co s ním v dnešní době, která pádí takovým tempem, že nikdo nemůže být vlastně dostatečně „připravený“ na to, co přijde. Myslím, že jde o tři na sebe navazující podmínky, na jejichž splnění můžeme pracovat – a to jak u sebe, tak u svěřených kluků a holek. Předně jde o postoj: *Ano, já druhým pomáhat chci, není mně vůbec lhostejné, co se děje kolem mě. Záleží mi na tom, jakou zemi je má vlast a jakou má budoucnost.* Pak je tu schopnost si opravdu všimnout potřeb, kterými nás druzí

lidé i naše vlast oslovují. Znamená to být v dobrém slova smyslu „on-line“ se svým okolím. To jde velmi obtížně, když člověk neustále čučí do svého chytrého „miláška“. A konečně je třeba, abychom nebyli nemehlovití tvorové, kteří sice mají spoustu dobré vůle, ale jinak nač sáhnou, to pokazí. V souvislosti se třetím bodem zákona se k tomu ještě podrobněji vrátím.

I když slovo „bližní“ je vzato ze slovníku, který se dneska skoro nepoužívá, celkem dobře chápeme, kdo se tím myslí. V dnešním globalizovaném světě si už mnohem lépe uvědomujeme, že se všemi ostatními bytostmi tvoříme jeden celek. Slovo „bytost“ jsem použil záměrně, protože nejde jen o lidi, nýbrž o všechny nositele života, s nimiž se musíme mnohdy teprve naučit zacházet. Co se týče „vlasti“, pak je důležité si uvědomit, že ona má svou prostorovou i časovou dimenzi. Začíná v naší rodině a v současnosti a postupně se rozrůstá jak do stále větších kruhů prostorových (podle toho, jak se nám rozšiřuje obzor i srdce), tak i do minulosti a budoucnosti. Vlast s námi tvoří ti, kteří nás předešli a na něž můžeme být hrdí, i ti, kteří přijdou po nás, vůči kterým jsme zodpovědní a o nichž bychom si přáli, aby jednou byli hrdí na nás. Správně porozumět vlastenectví je velký úkol dneška. Žít své vlastenectví pozitivně, ne proti někomu.

Odpuštění?

V jednom z čísel časopisu Skaut jsem si se zájmem přečetl prostřední dvoustránku o 5. oddílu Lišcat ze Ptení. A narazil jsem tam také na jejich zajímavý Slib kamarádství. Já ho pro jistotu připomenu: „*Nikdy se ke kamarádům nezachovám nečestně a nepoctivě, nebudu o nich nehezky mluvit za jejich zády, neřeknu nic, co by je mrzelo, nebudu je pomlouvat. Odpustím jim, zachovají-li se oni ke mně škaredě, nebudu jim to vyčítat ani oplácet. Podám jim přátelsky ruku.*“ Když jsem si ho dočetl, hned se mi vybavila následující scénka, o které jsem se kdysi dozvěděl a která se podstatně týká právě druhé části toho slibu:

Janka a Verča byly několik měsíců nejlepší kamarádky. Nedovedly si představit, že by mohly strávit jediný den bez sebe. Dokonce se domluvily s třídní učitelkou, že si budou moc sednout vedle sebe. Jenže pak byla Janka měsíc v nemocnici v karanténě, a když se vrátila, zjistila, že Verča je jako vyměněná a už se pořád motá kolem Helči. A dokonce jí prozradila i to, co jí Janka svěřila jako své velké tajemství. Tak to trvalo asi další tři měsíce, načež se Helča s Verčou strašně pohádala kvůli Lojzovi, který se oběma líbil – a bylo po jejich velkém kamarádství. Tehdy Verča znovu přišla za Jankou, jestli by s ní nekamarádila. A kolem toho se strhla následující debata. Zahájila ji Bibiana:

„Verča? A s tebou? No to snad nemyslíš vážně? Taková křivule. To si, Janko, nevzpomínáš, co ti provedla? Já bych ji poslala někam...“

Přidala se Lenka: „Já si tedy nedovedu představit, kdyby mě někdo zradil tak, jako Veruna tebe, že bych mu dala novou šanci. Tohle se přece nezapomíná.“

„Vy fakt, holky, myslíte, že jí nemám odpustit?“ zkoušela to Janka znovu.

„Odpustit?“ kroutila Bibiana nevěřičně hlavou, „taková pitomost! To sem myslela, Janko, že si už vyrostla z těchle naivních představ. Odpouštěj jenom hlupáci a slaboši.“

„V tom seriálu, co teď běží na Nově, o těch lékařích,“ vmísila se Míša, „právě ten, co ho hraje Petr Rychlý, přece říká, že odpouštět je největší chyba v životě.“

„To se mi tedy nezdá,“ zapochybovala Marie, „já si myslím, že by si lidi vodpouštět měli...“

„Protože seš eště hloupá a naivní,“ skočila jí do řeči Bibiana.

„Zatímco ty seš moc chytrá a protřelá,“ snažila se jí oplatit stejnou mincí Marie a začalo to vypadat na pořádnou hádku, které předešla Lenka:

„Já vim, holky, jak to vyřešíme. Budeme o tom hlasovat.“

„Hlasovat?“ podivila se Janka.

„No jasně, hlasovat,“ přidala se Bibiana, „to je přece demokracie, ne? Tak kdo má pocit, že odpouštění je blbost?“

Ze sedmi holek jich pět zvedlo ruku.

„Tak vidíš, jasná většina!“ vítězně vyštěkla Bibiana, „dyť sem to říkala: odpouštět je blbost.“

A co si myslíš ty: je odpouštění blbost, nebo ne? Má pravdu Bibiana a její kamarádky, nebo Liščata z Ptení?

Co má cenu?

Tentokrát se během občanky stalo něco zvláštního. Většinou nám tam učitelka vykládá o věcech, který mě moc nebaví a kterým ani nerozumiím. Například co je to parlament a co zase vláda. Když slyším, jak se potom stejně lidi z těchle orgánů v televizi jen hádají a jak o nich ostatní lidi pak mluví – především sem náhodou na internetu narazil na to, jak tam jednoho předsedu pořád nazývali Pablbeek a toho druhého zase Tupouš –, tak si stejně myslím, že ani nemá cenu se o tom učit.

Ale dneska přišla řeč na lidi, který komunisti zavírali do koncentráků a některý dokonce popravili. Učitelka o nich říkala, že to sou hrdinové, jenomže Chalupský se přihlásil a řekl: „Já teda nevím, proč to byli takoví hrdinové. K čemu jim to bylo dobrý, že je zavřeli a nakonec i popravili. Podle mě to byla spíš jejich hloupost.“

Učitelka začala něco blekotat, ale proti Chalupskému, kterej má tátu ředitelem v česko-rakouský bance a penězma by mohl zatápět, vypadala úplně bezradně. Jenomže pak se přihlásil Jirka Stráský a ten se k Chalupskému obrátil s těmahle slovy: „Hloupost tu říkáš a děláš ty, Chalupský. Můj dědeček byl v takovým koncentráku třináct let. Protože byl skaut a nechtěl zradit svůj slib. Komunisti ho nejdřív chtěli přinutit, aby donášel na svoje kamarády, a když je odmítnul,

tak ho zavřeli.“ Chalupský nejdřív překvapeně kroutil hlavou a pak ze sebe vysypal: „No a co na tom bylo tak úžasnýho? Nechat se zavřít? A kolik má ten tvůj děda teď penzi? Sadim se, že ani ne poloviční jako ti estébaci, co ho zavírali!“

Jirka Stráský ale docela klidně odpověděl: „Můj dědeček už umřel. Před dvěma roky. Ale byl to nejlepší děda na světě. Já jsem mu mohl ve všem naprosto věřit. A nejenom já. Na jeho slovo se dalo spolehnout, chápeš?“ Chalupský jen nevěřičně kroutil hlavou... „Jasně, že nechápeš,“ pokračoval čím dál tím důraznějc Jirka, „protože mezi lidma, jako jsi ty, slib nic neznamená a slova nemají žádnou hodnotu...“

Pak nastalo chvíli takový zvláštní ticho a potom učitelka začala mluvit o něčem úplně jiným. Ale já pořád nemůžu zapomenout na to, co se stalo. Tedy – jestli má pravdu spíš Jirka Stráský, nebo Kamil Chalupskej.

A co si myslíte vy?

SLUŽEBNÍCI PRAVDY

1. SKAUT JE PRAVDOMLUVNÝ SKAUTKA JE PRAVDOMLUVNÁ

Vztah Čechů k pravdě je zvláštní. Na jedné straně je nejvíc štev, když jsou druhými obelháváni, rádi se odvolávají na Jana Husa a jeho věrnost pravdě, třeba i citují jeho známá napomenutí: *hledej pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti*. A z naší prezidentské standarty hlásáme celému světu, že *Pravda vítězí*. Současně ale prakticky všichni jsou přesvědčeni, že „se občas lhát musí“ (před několika lety to vyšlo i ve výzkumu, který jsme dělali s dětmi od 6 do 15 let), a v době, kdy píšu tyhle řádky, sedí na hradě prezident, jehož od volební kampaně i po celou dobu vládnutí provázejí skandály, v nichž je usvědčován z nepravdy. A přesto mu skoro polovina národa věří.

V české verzi prvního bodu zákona se zdá, jako bychom to ve srovnání s tou původní Baden-Powellovou nějak příliš zjednodušili. Být *pravdomluvný* je na první pohled méně obsažné než být *někým, komu se dá věřit*. Hned po roce 1990 jsme v souvislosti s nutností změnit slib chtěli též aktualizovat náš zákon, a tak jsme navrhovali, aby v prvním bodu stálo, že *skaut je pravdivý*. Nakonec jsme „zdnešnil“ jen devátý bod a ostatní nechali při starém. Ale to nám nebrání pojmut ten první bod skutečně hlouběji, jako skutečnou službu Pravdě. A těm deseti- jedenáctiletým klukům a holkám říkat třeba tohle:

Sloužit Pravdě znamená, že se na tvé slovo dá spolehnout. Úmyslně neklameš, ale ani nemluvíš jen tak do větru, aby řeč nestála. Když něco říkáš, je to proto, že ti na druhých opravdu záleží a chceš jim svým sdělením pomoci, poskytnout důležitou informaci nebo udělat radost. Za tím, co říkáš, stojíš, protože se vždycky nejdřív přesvědčíš, dá-li se tomu, co říkáš, věřit, nebo ne. A když to není tak jisté, nestydíš se svou pochybnost přiznat a říct „já to tak docela určitě nevím“ nebo „mohlo by to tak být, ale ještě si to musíme ověřit“.

Chceš věcem přijít na kloub – v oddíle, ve škole, doma, na ulici, když čteš knížku i když se díváš na televizi. Chápeš, že svět je velkým dobrodružstvím, které skrývá tajemství, a ty máš odvalu i trpělivost hledat, jak je to s tím světem ve skutečnosti. Proto o ničem neříkáš hned „to mě nezajímá“, ani se nikomu a ničemu předem nevysmíváš. Poctivě pátráš, jak oddělit všechno cenné od toho, co si důvěru nezaslouží.

Ovšem ty dokážeš ještě víc: když je to třeba, i mlčet. Nechceš nikomu ublížit tím, že bys prozradil jeho tajemství nebo o něm vykládal něco, co druzí vůbec nemusí vědět. A samozřejmě si dáváš pozor na šíření pomluv. Neděláš to, a když se s pomluvami setkáš, dáš jasně najevo, že tuhle „hru“ nehraješ.

Jak mluvíš, tak i jednáš. Dá se věřit tvému úsměvu, tvému pohledu, tónu tvého hlasu, tvému podání ruky, tvému pohazení či objetí. Zkrátka hraješ fér. S ostatními, ale také se sebou: dovedeš si přiznat, co se ti nepovedlo a také proč se to stalo. Na druhou stranu dovedeš ocenit, co dokážeš a co se díky tobě

povedlo. Tohle všechno zvládáš především proto, že umíš naslouchat: kamarádům, rodičům, sourozencům, rádcům i vůdcům, spolužákům i učitelům, také spisovatelům knih i autorům filmů, skladatelům hudby i básníkům, ovšem i ptákům, lesu, vodě. Hlavně však svému svědomí a tichu. Tehdy nejspíš zaslechneš samotnou nejvyšší Pravdu.

Myslím, že takhle pojatý první bod našeho zákona je na jednu stranu dost srozumitelný i těm klukům a holkám, které v oddílech provázíme k jejich dospělosti, ale na druhou stranu je tak obsažný, že nám jeho naplňování vystačí po celou dobu dospělosti. Naší i jejich. V naší současné společnosti je totiž pravda mimořádně ohroženou hodnotou. Souvisí to i s tím, že mediální prostor – zejména ten internetový – je zaplavovaný ohromným množstvím omylů, polopravd a dnes i záměrných lží. Proto je – zejména u starších a dospělých skautů – jedním z podstatných způsobů naplňování prvního bodu našeho zákona i vytrvalý souboj s tím, kvůli čemu se dnes čím dál tím častěji o naší přítomnosti hovoří jako o době „postpravdivé“. Měli bychom mít odvalu čelit téhle rezignaci na pravdu a být, pokud to je jen trochu možné, spolehlivými průvodci v „bažinách“ lží a dezinformací. V oddílech, i mimo ně.

Na rozcestí pravdy a lži

A jéjey – to je malér. Proklatá smůla. Kdyby to chtěl udělat, tak se mu to nepovede. A když o to vůbec nestál, tak se to stalo skutečností. Zlomil fíkus. Ten vzácný, který loni o Vánocích dostala mamka od tatky k narozeninám. Ještě nikdy Honza neviděl, že by se mamka radovala z něčeho tak jako právě z toho fíkusu. A teď před ním visí jeho zlomená špička jako smutný prapor – a není to sen, ale tvrdá realita.

Přitom stačilo tak málo a bylo všechno v pohodě. Dneska mají totiž na schůzce soutěž ve footbagu – tedy v tom legračním kopání do malého míčku, který vypadá spíš jako kožený pytlíček naplněný z poloviny pískem a zašitý – a on si chtěl ještě vyzkoušet tu svou novou fintu, kdy footbag vysoko vykopne a zachytí ho na čele. Jasně že je blbost to trénovat v obývacím pokoji, jenže kolikrát to už udělal – a nic. Jenže teď se stalo. A moc. Jak se snažil footbag „ustát“ na čele, ztratil rovnováhu, aby neupadl, chtěl se zachytit skříně, jenže ruka se mu sesmekla a vši silou praštil do toho fíkusu. A zlomil ho.

Mohl by to nějak zamaskovat. Třeba tam dát hřebík s uštíplou hlavíčkou a na něj tu ulomenou špičku šikovně napíchnout. To by se přece na první pohled nepoznalo, že je ulomená. A průšvih by byl zažehnaný.

No jistě... Ne, nebyl, Honzovi je najednou jasné, že jakmile by začal fikus usychat, tak by se to prozradilo. To by byl pak průšvih dvojnásobný. Ne, ještě horší – na to ani nechtěl pomyslet.

Jenže co jinak? Přijít k mamce, až se vrátí jako obvykle utahaná z práce, a říct jí: „Mami, je mi to moc líto, ale já jsem ti ten tvůj fikus zlomil.“ No to už hned vidí, jak začne randál. „Jak to, žes zase kopal do toho hadru v obýváku? To si prostě musíš prosadit svou a tohle jsou pak konce!“ A mamka mu spočte všechny prohřešky za poslední čtyři roky. A to bude jen předehra. Hlavní jednání bude, až se vrátí tatka. Nejdřív dlouhé kázání o nevděčnosti, o nezodpovědnosti a o sobectví. Jo – a taky o tom, že si neumí ničeho vážit. A pak přijdou tresty. První na řadě bude samozřejmě mobil, který měl slíbený k narozeninám v říjnu. S ním bude konec. Bude ve třídě jediný, kdo nemá ještě chytrý mobil. A u toho to neskončí. Určitě tatka přidá nějaký zákaz. Zakáže mu televizi? Počítač? Kamarády? Oddíl? Raději ani nemyslet. Ne, to nelze dopustit.

Honza musí najít způsob, jak to zamaskuje. Teď tam provizorně dá ten hřebík, protože už musí spěchat na schůzku a nesmí propásnout tu soutěž na začátku. A tam mu možná někdo poradí...

Soutěž se Honzovi mimořádně povedla. Ten trik, který mu doma nešel a kvůli kterému zlomil fikus, se mu teď povedl přímo skvěle.

Soutěž suverénně vyhrál. Přesto se ze schůzky Honza nevracel v dobré náladě. Ke konci totiž začali probírat skautský zákon – a v něm první bod: *skaut je pravdomluvný...*

Zkuste vymyslet pokračování Honzova příběhu 😊.

Opisovat, nebo ne?

Problém, se kterým se na vás teď obrátím, začal docela nenápadně. Tonda patřil mezi žáky 5. B k těm lepším. Tedy – žádný šprt, ale kluk, který dokázal dávat ve škole pozor, a také mu to docela pánilo, takže nemusel den co den ležet nějakou dobu v učení. Většinu se totiž naučil už ve škole právě tím, že dával pozor a tak si to zapamatoval hned z výkladu učitelů. Rodiče byli zvyklí na to, že každé odpoledne někam zmizel s kamarády, a to jak těmi z oddílu, kam chodil už třetí rok, tak ze třídy. Nebylo tedy divu, že když zmizel i tohle odpoledne, nepřipadalo jim to nijak divné. Byli rádi, že nemusejí s Tondou trávit každodenní souboje o „učení“, jak o tom pravidelně slyšali od řady rodičů jeho spolužáků.

Byl tu ale tentokrát jeden háček. Na zítřejší čtvrtletku z dějepisu si potřeboval leccos zopakovat. Základní fakta a souvislosti si celkem pamatoval, ale leckterý detail se mu přece jen už vykouřil. Jenomže zrovna tohle odpoledne dostal spolužák Fanda bezvadnou novou verzi hry Dračí doupě, při níž měl Tonda pravidelně roli Pána jeskyně, který, jak možná víte, je pro průběh hry naprosto klíčovou figurou. A tak jen co zaznělo poslední zvonění, svolal Fanda jejich pravidelnou partu k nim domů. Tonda ani chvilku nezaváhal, protože odpoledne je přece dlouhé a na dějepis času dost. Kluky nemůže v tuhle chvíli ošidit o svou účast. Jako *Pán jeskyně* je ostatně prakticky nepostradatelný.

Hra byla skutečně fantastická a Tonda dneska také zvlášť ve formě. Na 16. úrovni se rozpoutal několik hodin trvající souboj... Když dorazila Fandova maminka domů (Fandovi rodiče byli rozvedení a Fanda žil jen s maminkou, která – aby je uživila – kromě svého zaměstnání ještě třikrát týdně vypomáhala kdesi s úklidem), Tonda s hrůzou zjistil, že už je půl osmé, že už dávno měl být doma a přípravu na zítřejší písemku z dějepisu měl mít za sebou.

„Kluci, to je průšvih! Dyť zejtra je písemka z dějáku a já umím kulový,“ zvolal Tonda.

„Jé, ty toho nadělaš. Děják. Ten je stejně celkem na prd. A pak – Koutecká je slepá jako patrona, to přece všechno hravě opišeme,“ s přehledem starého mazáka ho usadil Kamil.

„Jak – opišeme?“ nechápavě opáčil Tonda, „to přece není jen tak.“

„Ty si snad spadl z Marsu, slyšeli ste to?“ pokračoval výsměšně Kamil, „že sou skauti prdlý, to víme celkem všichni, ale že až takhle?“

„Dyť vopisuje každěj,“ přidal se Roman, „můj táta říká, že v tomhle stáťe je poctivost největším zločinem.“ A odpovědí mu byl smích ostatních...

Jak se nakonec rozhodne Tonda, to záleží i na vás. Totiž na tom, kdo z vás mu dokáže poradit, co by měl udělat, a tu svou radu také dobře zdůvodnit: proč by měl jednat tak, jak mu radíte?

**JSI ZODPOVĚDNÝ
ZA SVOU RŮŽI**

2. SKAUT JE VĚRNÝ A ODDANÝ SKAUTKA JE VĚRNÁ A ODDANÁ

Stáváš se navždy zodpovědným za to, cos k sobě připoutal. Jsi zodpovědný za svou rúži, říká liška Malému princovi velké tajemství, na které podle ní lidé už zapomněli. Kdo z nás by si nepamatoval na tuhle ústřední scénu Exupéryho pohádky pro dospělé. Už tehdy – koncem 30. let minulého století – mu přišla věrnost tak ohrožená a současně tak zásadní, že jí věnoval své nejtěnější dílo. Což teprve dnes! Sotva mohl Antoine de Saint-Exupéry tušit, že přijde doba, v níž se bude pokládat přílišná věrnost za morální pochybení, protože se jí člověk může připravit o lepší seberealizaci. Právě tohle charakterizuje naši současnost – *tekutou modernitu*, jak ji popisuje nedávno zemřelý špičkový sociolog Zygmunt Bauman: nic nesmí být příliš pevné, žádný slib daný „na věky“ nemůže být brán vážně (a tedy by ani neměl být dáván), protože si jím člověk omezuje své životní možnosti – a tím si zásadně ubližuje. Jenomže bez věrnosti se žádné velké dílo – ať jako vztah mezi lidmi, nebo nějaký tvůrčí čin – nemůže podařit.

V původní anglické verzi ve druhém bodě zákona bylo jedno slovo – *loyal* – a podrobně se vypisovalo, komu všemu má být skaut „loajální“: své královně, své zemi, skautským vůdcům, rodičům, zaměstnavatelům a svým podřízeným. Zvlášť ti *podřízení*, kterými se rozuměli ti, kteří jsou

níže postavení než dotyčný, stojí za pozornost. My tam máme v češtině dvě slova – *věrný a oddaný*. A je to velmi dobře, i když dneska už skoro nikdo neví, co to vlastně znamená být „oddaný“. On totiž vztah oddanosti má svůj základ v tom, že člověk dává k dispozici svůj život. Původně to bylo hlavně vůči Bohu, posléze rytíř vůči panovníkovi a manželé sobě navzájem (proto se ostatně o nich říká, že byli oddáni). Oddanost vlasti vedla vojáky k obětování vlastního života.

Na nás to může dneska působit jako až příliš velké podřízení se někomu či něčemu. Jenomže skutečná věrnost se bez oddanosti nakonec nikdy neobejde. Aniž bychom hned viděli nějaké hrdinské činy, pak schopnost dát svůj život k dispozici tomu, komu jsem slíbil věrnost, se může projevovat v řadě větších či menších obětí. Skauting i po stu letech má stále v sobě zakomponovánu výzvu Roberta Baden-Powella: *Konej to, co je na prospěch druhým, nikoli to, co je jen na prospěch tobě*. Oddaností se projevuje opravdovost mé věrnosti. A to jak v tom, co jsem schopný pro tu věrnost vydržet, tak v tom, co jsem schopný pro ni aktivně uskutečnit. Oddanost se totiž musí projevit skutky.

Ve věku kluků a děvčat se věrnost v první řadě má projevit v tom, jak žijí svá kamarádství. Kamarádství je veliká hodnota a skauti si toho jsou našťástí moc dobře vědomi. To někdy rodiče nebo jiní dospělí lidé to tak úplně nechápou. U nás v domě není příliš obvyklé potkat na schodech děti.

A tak si dosud pamatuji situaci, kdy jsem se tam míjel se dvěma ženami, které doprovázel asi osmiletý klučina. A dodnes slyším jeho hlas, kdy se na ty dvě ženy obrátil a jako by oznamoval, že dojde k největší světové události, prohlásil: „Za mnou dnes přijde můj kamarád.“ Jediný, u koho tím vzbudil pozornost, jsem byl ovšem já...

Druhou oblastí je pak věrnost oddílu a své družině. Nepřijít na schůzku z jiného důvodu, než že jsem nemocný nebo dlouhodobě mimo, to není jen tak. A což teprve nejet na výpravu nebo na tábor. Tehdy, když něco takového hrozí (a bohužel často pro nápady rodičů), měla by se projevit oddanost oddílu a družině: *Oni na mě spoléhají, já bych jim chyběl. I když mě to bude leccos stát, nemůžu je zklamat.*

K věrnosti je třeba děti vychovávat. Od mala. Je třeba je vést k tomu, aby dokázaly odmítnout to, co nemusí mít, co nepotřebují nebo co by je odvádělo od toho, co je podstatné. Například od toho, aby dodržely to, co slíbily. Znamená to vést je proti trendu, kterým na ně reklama útočí ze všech stran: *Nevaž se, odvaž se! Když musíš, tak musíš!* Skautský život poskytuje mnoho příležitostí k tomu, aby se kluci a holky dokázali překonávat – neopustili své stanoviště při velké hře, i když je jim horko nebo mají žízeň, vydrželi na noční hlídce, i když je jim zima, rozdělili se s kamarádem o svačinu, i když mají sami hlad, nevzdali se na trati štafety, i když je píchá v boku, vystoupili s družinou u táboráku, i když mají trému...

Jakou cenu má kamarádství?

Hanka s Evčou byly kamarádky už od druhé třídy. Ve škole seděly v jedné lavici, ze školy i do ní chodily spolu, protože bydlely nedaleko sebe, na oddílových akcích spávaly společně ve stanu. Občas se jim druzí posmívali, že „jedna neudělá bez druhé ani ránu“. Fakt je, že pořád spolu něco probíraly. Zvláštní při tom bylo, že zatímco Hanka patřila k nejlepším žákyním ve třídě, Evča se sotva dotahovala na trojky a čtyřky. Vynikala ale ve sportech, kde se naopak Hanka – možná i proto, že nosila brýle – držela dost stranou a většinou byla „jen do počtu“. Obě měly doma ještě malého brášku, se kterým ale – jak už to s malými bratry bývá – bylo víc starostí než radostí.

Když se tedy jejich třída chystala na týdenní sportovní pobyt, který dostali za odměnu jako nejúspěšnější účastníci školních soutěží, zdálo se samozřejmé, že tam zase budou jako nerozlučná dvojka: postele na pokoji vedle sebe a Evča snad i bude dělat, že moc neumí volejbal ani jiné sporty, aby se s Hankou dostaly do stejného družstva. Jenomže ve středu před odjezdem na sportovní tábor odvezli Hanku do nemocnice se žloutenkou. Kde k ní přišla, nebylo vůbec jasné. Ale faktem bylo, že teď bude Evča bez ní. A nejen teď. Žloutenka znamenala dvouměsíční karanténu a nemožnost Hanku v nemocnici přímo navštěvovat.

Jakmile se to Evča dozvěděla – a bylo to ještě tu středu, protože jí Hanka hned po příjezdu do nemocnice poslala dlouhou esemesku – slíbila Hance, že jí bude každý den volat a posílat SMS zprávy o tom, co se děje a jak vůbec život bez Hanky zvládá. A také ve čtvrtek jí volala čtyřikrát a vždycky z toho byl hovor na půl hodiny. I v pátek to bylo podobné, ačkoliv ten den odjížděli a bylo s tím spousta různých starostí...

Jenomže na tom sportovním pobytu došlo k něčemu, co by Evču před tím vůbec nenapadlo. O její kamarádství se totiž začala ucházet Erika, největší hvězda třídy. Ze všech holek byla nejkrásnější – aspoň podle toho, že se za ní kluci táhli jako vosy za pláství medu. A mnohdy stačilo její jediné slovo nebo i pohled, aby si kluka doslova omotala kolem prstu. Její rodiče patřili k nejbohatším v kraji, Erika byla jejich jediné dítě, takže jí poskytovali, nač si vzpomněla. Její oblečení stejně jako mobil i další vybavení bylo prvotřídní a většina jí jen tiše záviděla.

Tak tahle Erika se opravdu snažila získat Evčinu přízeň. Evča to zpočátku vůbec nechápala, protože zatím to vypadalo, že pro Eriku znamenala míň nežli vzduch. A teď najednou taková změna. Zpočátku to Erika zkoušela jen tak lehce – tu si k Evce přisedla, že jí musí něco důležitého sdělit (a většinou to byla jen nějaká hloupost o nějakém klukovi), tu požádala Evču o nějakou drobnou úsluhu a pak jí za to hrozně děkovala. Pak ale už Evče nabízela i švýcarské čokolády a jednou

dokonce i malovátka. To sice Evča odmítla, protože jí to přišlo trapné se malovat, ale jinak jí zájem Eriky dělal dobře. A když Erika začala vykládat před ostatními, že je Evča její nejlepší kamarádka, docela tomu příkyvovala. Hance o tom zatím nic neřekla ani nenapsala, protože jí to přišlo trochu divné, ale říkala si, že až se s Hankou uvidí, tak si to všechno poví...

Ukázalo se ale, že to byla jen předehra. Poslední den sportovního kurzu Erika Evče nabídla, že ji vezmou během letních prázdnin na tři týdny do zahraničí, nejspíš na Azorské ostrovy, kam pravidelně v létě s rodiči jezdila. Evča byla jako ve vidění. Dosud nikde jinde než u babičky a na dvou skautských táborech na Šumavě nebyla. A teď tohle. Erika si ale dala podmínku: Evča se musí přestat kamarádit s Hankou. Doslova řekla: *„Ta šprtka je teď stejně na dva měsíce zavřená v nemocnici. Až se vrátí, nebude mít na tebe čas, protože bude dřít, aby měla zase ty své jedničky. Tak si vyber. Já se s ní o tebe dělit nechci.“*

Zkuste vymyslet pokračování příběhu.

Vydržet, nebo nevydržet?

Žaneta a Maruška. Sotva si lze vymyslet odlišnější děvčata. Žaneta byla hvězda třídy. Nebyla sice nejlepší žákyní, ale byla nejkrásnější. Tedy aspoň tak to vypadalo. Všichni kluci se za ní táhli jako vosy za pláství medu. A mnohdy stačil jeden její pohled, aby si kohokoliv z nich omotala kolem prstu. Její rodiče patřili k místní honoraci, což dokazovala i vila s obrovskou zahradou na kraji města, v níž bydleli. Žaneta byla jejich jediné dítě a také jí poskytovali, nač si vzpomněla. Prvotřídní oblečení, prvotřídní mobil, lyžařskou soupravu stejně jako vybavení do školy. A zdálo se, že i učitelé byli Žanetou nadšení. Častokrát ji také pověřovali různými úkoly, kterými dávali najevo, že má jejich důvěru.

Maruška byla nejstarší ze tří sourozenců – měla ještě dva mladší bratry. Ani ona nebyla nejlepší žákyní, i když patřila k těm lepším žákům ve třídě. Ale rozhodně by o ní nikdo neřekl, že je „hvězda“. Šťrapatá, docela obyčejná holka, které toho rodiče mohli dopřát velmi málo. Její maminka se starala o ty dva malé brášky a tatínek pracoval na jakémsi nevýznamném úřadě. Už pátým rokem byla členkou dívčího skautského oddílu. Ve třídě to o ní ale skoro nikdo nevěděl, protože u nich ve škole se skautům spíš posmívají, i když vlastně nikdo pořádně neví proč.

Na lyžařském týdenním pobytu třídy nakonec Žanetu s Maruškou svedla do velmi náročné situace událost, která se občas na horách stává, i když tentokrát to bylo zvlášť nečekané. Pátý den měli na programu běžkařský výlet po družstvech. V každém ze tří družstev bylo sedm členů. Na hory totiž nakonec nejeli všichni žáci třídy, zvlášť kluků tu bylo málo. A v družstvu, kde byla Žaneta s Maruškou, byl dokonce jen jediný kluk, Franta. A právě tomu, ačkoliv to byl docela známý sportovec, se přihodil už na zpáteční cestě na základnu úraz. Così se mu stalo s kolenem, takže nemohl vůbec dál pokračovat. Bylo jasné, že bez pomoci horské služby Frantu na základnu nedopraví. Třídní učitelka, která měla na starosti jejich družstvo, se pokoušela mobilem přivolat pomoc, jenomže se ukázalo, že v místech, kde se Franta zranil, nebyl mobilní signál.

V téhle situaci se třídní rozhodla, že u Franty nechá dvě děvčata, s ostatními se vrátí na základnu, a jakmile bude na signálu, zavolá o pomoc horskou službu. Nejdřív se obrátila na Žanetu: „Žaneto, mohla bys tady s Frantou zůstat? Ty jsi taková spolehlivá, máš také velmi dobré vybavení do tohoto počasí a v tvé přítomnosti to bude i Frantovi rychleji ubíhat.“

„Samozřejmě, paní učitelko, že tu zůstanu,“ hned souhlasila Žaneta.

„Tak teď ještě kdo tu zůstane s Žanetou a Frantou?“ pokračovala třídní. Nikdo se ovšem hned nepřihlásil, a proto učitelka pokračovala: „No tak, děvčata, přece mezi vámi není jediná Žaneta, která se nebojí a chce pomoci Frantovi i nám všem.“

„Já tu tedy s nimi zůstanu,“ poněkud váhavě a nijak nadšeně prohlásila Maruška.

„Tak výborně,“ oddechla si učitelka, „nikam neodcházejte, do půl hodiny tady bude záchranná služba, takže to lehce vydržíte.“

Za chvíli trojice osaměla. Franta se sice snažil z počátku dělat hrdinu a děvčata i bavil různými historkami z fotbalového klubu, za který hrál. Jenomže minuty ubíhaly, pomoc nikde a stát na jedné noze už Franta taky nevydržel. Musel si sednout na lyže, aby měl aspoň nějakou izolaci od sněhu, ale i tak bylo po chvíli jasné, že se do něj dává zima – je mu zle.

„Měly bychom Frantu nějak zahřát,“ poněkud rozpačitě řekla Maruška.

„A nevíš jak?“ udiveně se na ni podívala Žaneta, pak se divně usmála a dodala, „možná kdybych tu s Frantou byla sama, tak bych ho rozehrála, ale s tebou, Máňo, ani náhodou.“

„Ale holky, to je dobrý,“ drkotal zuby Franta.

„Není to dobrý, Franto,“ starostlivě opáčila Maruška, „musíme tě nějak zahřát. Dáme ti se Žanetou na zahřátí svoje bundy...“

„Co šílíš,“ osopila se na ni Žaneta, „mně je zima už teď. Chceš, abych tu umrzla!? Jestli hned nepřestaneš, tak se seberu a odjedu!“

Zkuste poradit Marušce, co má teď udělat.

**LÁSKA SE PŘEDEVŠÍM
PROJEVUJE ČINY**

3. SKAUT JE PROSPĚŠNÝ A POMÁHÁ JINÝM SKAUTKA JE PROSPĚŠNÁ A POMÁHÁ JINÝM

V hovorech s Karlem Čapkem, když přišla řeč na lásku, Tomáš G. Masaryk zjevně ožil a s důrazem sobě vlastním svou řeč nakonec vypointoval takhle: Láska, pravá láska, je činností, prací, spoluprací, tvořením pro jiné a pro sebe. Láska k bližnímu je v plánu světa, lidská společnost stojí na lásce; ale nestačí mít k spolučlověku jen takzvaný milý cit. Láska, humanita se musí ztělesnit v práci, v součinnosti, v tvoření a tím i zdokonalování světa nám daného. Láska účinná předpokládá poznání bližních a sebe samého, aby člověk postřehl, co komu chybí. Ať je kdekoliv naše místo, nemám jednat a pracovat slepě, ale vědomě a svobodně, předvídavě, plánovitě jako dělník a spolupracovník boží. Láska nás činí praktickými.

Je tu řečeno všechno podstatné: důraz na konkrétní pomoc i dobré poznání, z něhož vychází skutečná účinnost takové pomoci. A vědomí toho, že naše pomoc je součástí mnohem širšího plánu, v němž má každý své poslání, a není tam „malých rolí“. V českém skautingu bylo vždy velmi dobré porozumění pro to, že skauti a skautky mají být skutečně užiteční. Jak lidem kolem sebe, tak i své vlasti. Tradice „dobrého skutku“ nebyla nikdy zpochybňována a dodnes se v řadě oddílů těší pozornosti a snaze po jejím uskutečňování. Zdá se tedy, že bych k tomuhle bodu zákona už nic dalšího

ani nemusel říkat. Já ale přesto přidám ještě dvě myšlenky, které navazují na moje zkušenosti z posledních dvaceti let.

Program v našich skautských oddílech doznal za těch 27 let od třetí obnovy dramatickou proměnu. Byla to jednak reakce na celkově překotný vývoj celé společnosti, do níž vtrhla ze všech stran konkurence usilující o pozornost lidí, jednak určité i snaha ukázat, že skauting není něco zpozdilého, neatraktivního, neschopného být na výši doby – a tím i odsouzeného k postupnému úpadku. Zážitková pedagogika se všemi svými trumfy táhla vítězně našimi oddíly. Táborové hry, simulace, všemožné využití techniky, která také postupovala prudce vpřed. Rituály, za něž by se nemusela stydět ani nějaká televizní show.

Určitě i tohle všechno je za tím, že dnes Junák roste a se svými 55 tisíci členy je největší dětskou a mládežnickou organizací u nás. Má to ale i svou odvrácenou stránku, o níž je třeba dobře vědět: honba za atraktivním programem mnohdy úplně zastře, že důležitou součástí našeho směřování je i *práce*: služby v kuchyni, nákupy, táborové stavby, zajišťování topiva, případně i vody, udržování pořádku, potřebné opravy atd. A v případě, že se kříží táborová hra s povinnostmi služby, bývá pravidlem, že ustoupí povinnosti služby, natož v případě, že by šlo o nějakou jinou potřebnou práci. Raději zaskočí vedoucí či jiní dospělí přítomní, než aby byl „nabourán program“. Já to chápu velmi dobře – sám jsem takový konflikt musel řešit

nesčetněkrát a ne vždy jsem trval na tom, že práce má přednost. Ale jde o základní přístup, který práci degraduje ve srovnání s tím „správným programem“. A v tom by mělo být mezi námi skauty jasno: *práce je důležitou součástí programu, jednou z nejdůležitějších.*

Tohle opravdu přijmout ale vyžaduje pochopit onen vyšší smysl práce: jak pro výchovu, tak hlavně pro život náš i život všech. Pěkně to ukazuje ten známý příběh, který je i v našich stezkách: *Poutník přišel na veliké staveniště. Už se chýlilo k večeru a byl tam téměř sám. Zajímalo ho, co se to tam děje, a tak když uviděl kameníka, zeptal se ho, co dělá. „Nevidíš, tesám sloup,“ odsekl. Za chvíli si všiml sochaře a zeptal se ho také. „Tvořím sochu svatého Tomáše,“ odpověděl znaveně. Poutník zakroutil hlavou, šel dál a uviděl stařenku, která po řemeslnících uklízela. Zeptal se i jí, co dělá. „Stavím katedrálu pro slávu Boží,“ odpověděla mu s hrdostí v hlase.*

Učte kluky a holky, kteří vás berou vážně a jsou ochotni vám naslouchat, aby se ptali po smyslu práce, kterou konají nebo mají vykonat. V oddíle i mimo něj. Nebojte se přiznat k tomu, že ten smysl vám zatím není jasný, a hledejte ho spolu s nimi. V našem čím dál složitějším globalizovaném světě budou muset čelit spoustě ohrožení. Ztráta smyslu toho, co děláme (natož proč žijeme), je nejspíš tím největším.

Nesnadná pomoc

Vojtu by ve snu nenapadlo, co se z toho nakonec vyvine. Když šli jako obvykle v houfu ze školy parkem, který je přímo naproti škole a kde jsou také dětská hřiště, narazili na střepy z rozbité pивní lahve. Byly úplně v prostředku cesty, nedaleko pískoviště. A Vojta je nejdřív vůbec neviděl. Šel vzadu a bavil se s Jirkou o tom, kdo asi vyhraje večerní ligové fotbalové zápasy, když Jára, který šel vepředu, najednou začal sprostě nadávat:

„Kterej kretén pitomej to tady nechal?! Debil jeden! Málem sem si prořízl botu.“

Vzápětí se k němu přidali další. Milan hned začal rozvíjet myšlenku o tom, že to nejspíš udělal ten cikán, kterého tu většinou v tuhle dobu potkávali:

„Ten je stejně pořád nametenej jako slíva...“, prohlásil rezolutně, i když si Vojta nemohl vzpomenout, že by toho muže kdy viděl opilého. Petr byl v tom pohotovější a pustil se do Milana:

„Co kecáš!? Toho náhodou znám moc dobře a ten se alkoholu nedotkne ani malíčkem. Von totiž leze po střechách a okapech a spravuje je.“

Na Milanovu stranu se ovšem postavili skoro všichni ostatní, a tak se Vojta snažil nastalou hádku převést k tomu, co pokládal za mnohem

důležitější. Takže po několika marných pokusech se mu konečně podařilo říct:

„Vykašlete se na to, jestli je ten cikán opilej, nebo ne – já sem ho teda vopilýho neviděl...“, jenže Milan mu hned zase skočil do řeči: „Ale já jo!“

„Jasně, ale vo to teď tolik nejde,“ snažil se Vojta pokračovat, a aby mu nikdo zase neskočil do řeči, rychle ze sebe vysypal: „Teď de vo to, kdo tuhle spoušť uklidí.“

„Jak uklidí?“ ozvalo se hned z několika stran.

„No přece tady se vo to někdo může zranit. Dyť i Jára si málem rozřízl botu...“

Ale teď už Vojtu zase překřičeli:

„Ať to uklidí ten kretén, kterej to tady rozbil, ne?“

Vojta se ale nechtěl dát, a tak se ještě pokusil: „No jasně, to je skvělej nápad. Má akorát tu chybku, že toho borce tu nemáme. A možná, že i kdybysme ho tady měli, tak to stejně neuklidí.“

„Právě proto to nebudu uklízet, ne?“ podrážděně vybuchl Kamil. „Já nikomu dělat otroka nebudu – a už vůbec ne nějaký takovýhle lůze!“

„Jasně, Kamile, správná řeč,“ pochvalně zaznělo od několika dalších. „Ať si to uklidí ten, kdo to rozbil.“

„A vám je jedno, že se tím může někdo zranit, třeba děti, který tu běhají a který za nic nemůžou?“ zkusil to ještě Vojta.

„Vod toho je přece placenej ňákej správce nebo uklízečka,“ pohotově opáčil Alan, jehož tatínek byl členem místního zastupitelstva, a pokračoval: „Za úrazy, ke kterým by tady došlo, má zodpovědnost majitel – a tím je možná u tohohle parku město,“ chvíli se zarazil a pak s podivným úsměvem dodal: „Ale těm, co tam teď vládnou, to docela přeju.“

„Vidíš, kámo,“ obrátil se na Vojtu Milan skoro přátelsky, „když bysme to uklidili, tak nakonec eště někomu ublížíme.“

A za tuhle „vtipnou“ ironii sklidil výbuch pochvalného smíchu.

Zkuste vymyslet pokračování příběhu.

Přiznat se?

Prokletá smůla! To se skutečně může stát jenom mně. Teď v tom lítám jak nudle v bandasce – a ať udělám cokoli, vždycky to bude na kočku. A to jsem se ještě vyjádřil hodně, hoodně slušně. Protože ono je to v p... Doslova a do písmene.

Nejdřív to byla docela vobyčejná sranda. Vzali sme Báře Koutecký mobil a bavili sme se tím, jak po nás vyjela a marně se po něm sápara. Martin ho prohodil Vendovi, ten mně a já zase na Martina. Koutecká ječela, že sme blbečkové, nás to bavilo tím víc, čím víc se vztekala. Tak – znáte to. O nic vlastně nejde, ale je to docela přča. Jenomže pak se do toho vložily další holky, a na naší straně zase další kluci, takže za chvíli z toho byla fakt hustá mela.

No – a pak se to stalo. Najednou Hanka Černá zůstala ležet na zemi, držela se za zadek a děsně vyla. Teda, tak to aspoň viděli ostatní. Jenomže já vím, jak to vlastně vzniklo. Totiž – jak to říct. No prostě – jak sem to způsobil. Protože tu Hanku sice na roh lavice narazil Bouma – to je takový tlustý nemehlo, kterej jediný, co vopravdu dobře a rád dělá, je žraní všeho, nač přijde, ale tomu Boumovi jsem k tomu pomoh' já. Už jsem nemoh' došáhnout na letící mobil Báry Koutecký, protože mi v tom právě Bouma zacláněl tou svou nadulou postavou, a protože byl

ke mně votočenej zády, tak sem do něj žďuchnul, aby se namáčkł na Hanku Černou a vona nemohla ten mobil chytit. Protože to by byl děsnej trapas, že zrovna kvůli mně sme nakonec ten mobil nechali holkám. Jenomže Bouma holt ty svoje metráky nějak nezvládl a Hanku narazil na roh toho stolku...

Na Hanku byl tedy děsnej pohled, všichni najednou byli jak přimrazený, protože to sme nikdo nečekali, že by se mohlo něco stát – a teď bylo jasné, že to vypadá na nějakou skutečnou malér. Pak některý holky začaly nadávat Boumovi, další se snažili Hanku utěšovat, ale ta nařikala čím dál tím víc – tak jsem vyběhl do sborovny, abych zalarmoval třídní. O Boumovi sem při tom rači nemluvil, jenom o tom, že Hance se asi něco stalo, že si narazila asi pánev...

No – třídní přiběhla a když viděla Hanku, tak hned volala záchranou. Hanku skutečně vodvezli do nemocnice, kde jí zjistili naštíplou kostrč. Mně třídní děkovala, říkala, že *Jirka Novotný měl aspoň tu duchaplnost a hned pro ni doběhl*. Ale Bouma v tom lital. To, že Hanku na stůl narazil on, to se mu vodpárat nedalo, sice se bránil, že do něj *někdo* zezadu vrazil, jenomže nevěděl, kdo – tak mu to bylo dost málo platný. Snížená známka z chování za vážné zranění spolužačky byla pro něj prakticky jistá, ale tím to nekončilo. Hančiny rodiče totiž zažalovali školu za to, že nezajistila její bezpečnost – a tak máme na

krku pořádnou vyšetřovačku. Třídí už se snažila něco zjistit, ale nic nezjistila (ona to možná taky nějak může odnést). Jenomže – co já teď. Co když to těm poldům nakonec na mě někdo práskne – zatím se mě sice nikdo na to neptal, ale co když? A nechat v tom lítat Boumu – i když je to takovej mimoň? A možná i třídí?

A co poradíte Jirkovi Novotnému vy? A dokážete dokonce svou radu i zdůvodnit?

**K PŘÁTELSTVÍ
BEZ HRANIC**

4. SKAUT JE PŘÍTELEM VŠECH LIDÍ DOBRÉ VŮLE A BRATREM KAŽDÉHO SKAUTA SKAUTKA JE PŘÍTELKYNÍ VŠECH LIDÍ DOBRÉ VŮLE A SESTROU KAŽDÉ SKAUTKY

Skoro vždycky, když někdo má říct, čím hlavně je nebo byl pro něj skauting důležitý, tak začne u kamarádů a přátel, kteří mu zůstali na celý život. Ano, v tom je velká síla skautingu. Spolehlivě vytváří sítě pevných a trvalých vztahů, které neznají hranice generací ani území. Jak ohromná síla to může být, snad nejlépe dokumentuje situace, kterou občas dává k dispozici Špalek jako svou nejsilnější zkušenost ze světové skautské konference. Tehdy se rozhodovalo o znovupřijetí palestinských skautů do WOSM, protože – jak možná víte – s Palestinci je už desítky let problém kvůli tomu, že většina z nich do nedávna žila v uprchlických táborech, neboť jejich původní vlast z velké části získal nově vytvořený židovský stát Izrael (Židé to území obývali ve starověku a po 2. světové válce je od velmocí dostali jako odškodnění za hrůzy holokaustu). A tím, kdo byl největší přímluvce jejich přijetí, byl náčelník židovských skautů z Izraele. Přesně tohle bylo konkrétní naplnění nadějí, které Baden-Powell vkládal do skautingu: stane se mostem i mezi těmi, kteří by se jinak nedokázali nikdy smířit, a natož jít spolu stejnou cestou.

Čtvrtý bod našeho zákona – *skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta* (a totéž samozřejmě platí pro skautku) – se zdá na

první pohled tak samozřejmý, že skoro vypadá trochu nadbytečné se mu nějak moc věnovat. Je totiž tím nejširším polem, kde můžeme uplatnit naši službu *Lásce*. Takže když klukům a holkám budete vykládat, co ta služba konkrétně znamená, můžete začít třeba takhle: *Za nejdůležitější považuješ dělat druhým lidem radost. Kvůli tomu leccos vydržíš. A i kdyby tě to mělo stát všelijaké trápení, svého přítele nikdy nezradíš. Dokonce i tehdy, když on tě zklame, ty mu dokážeš odpustit. Úspěch tvých kamarádů má pro tebe stejnou cenu jako ten tvůj – a když je to váš úspěch společný, je to ze všeho nejlepší. Na toho, kdo je slabší, se nikdy nevytahuješ. Naopak: když je to třeba, před ostatními ho chráníš. Máš oči i srdce otevřené pro každého, kdo potřebuje tvou pomoc. A pokud přece jen někomu ublížíš, někoho zklameš nebo poškodíš, jsi dost silný na to, abys ho poprosil za odpuštění. Také dovedeš odpustit každému, kdo tebe požádá o odpuštění.*

Ti přemýšlivější mezi chlupci a děvčaty se jistě budou časem ptát, jak poznáme na druhých, že jsou „lidmi dobré vůle“? Kolem sebe (a natož v televizi či na internetu) vidí kolikrát tolik „nedobré vůle“, že mají celkem oprávněně obavu, aby někomu zbytečně nenaletěli, aby si dřív, než se rozletí do dospělého světa, příliš „nepopálili svá křídla“. Odpověď není jednoduchá. Když měl rabi z Nazaretu shrnout do jedné věty pravidlo pro takovou situaci, řekl: *Budte bezelstní jako holubice a opatrní jako hadi*. Já tomu rozumím tak, že člověk má u druhých předpokládat dobrou vůli, pokud se nepřesvědčí o opaku. Musíme dobře rozlišovat chyby (které děláme

všichni) od záměrných zlých činů (které nebývají tak časté, jak si mnozí myslí). I tady – a možná právě tady – platí univerzální metoda, jak se v tom našem světě postavit k životu, má-li být životem dobrým. Její tři na sebe navazující kroky jsou: *Pozoruj – přemýšlej – jednej*. Tu jsem nevymyslel (její kořeny jsou v období kolem 2. světové války mezi kněžími, kteří pomáhali dělnické mládeži orientovat se v tehdejších nesmírně těžkých poměrech), ale kde můžu, tak na ni upozorňuji, protože mi přijde opravdu geniální. ☺

A pak je tu ještě jedna záležitost, která zaslouží pozornost: skauti a skautky mají být bratři a sestry. To je na jednu stranu úžasné, ale je v tom také určité nebezpečí. Jednak proto, že dneska už spousta dětí žádného bratra nebo sestru nemá, takže vlastní zkušenost s bratrstvím (sesterstvím) vůbec nemá. Ale ještě větší problém může být v tom, že jde o velmi blízký (ba až těsný) vztah s někým, koho jsme si nevybrali. Své bratry a sestry si člověk prostě nevybírá, ale musí je přijmout a tvořivě ten vztah proměnit ve skutečné kamarádství. A to nebývá snadné. Kolikrát se mezi sourozenci vyvinou tak špatné vztahy, že se po celý život nedokáží smířit. Někdy to též bohužel vidíme i mezi skauty – zvláště těmi dospělými. To je skutečná prohra skautingu. Na začátku zpravidla bývá nějaké nedorozumění, pocit křivdy či zrady – a pokud se to včas neřeší „ve službě Lásky“ odpuštěním, tak se to zanítí a je zle. Kéž by se vám to nestalo.

Podle čeho poznám skutečného kamaráda?

Přijde vám to jednoduchý? Mně teda rozhodně ne. Třeba ještě před tejdnem Hanča tvrdila, že s Můnou jsou nejlepší kamarádky pod sluncem – a dneska ve škole o přestávce řvala na Moniku přes celou třídu, že takovou krávu pitomou, jako je ona, v životě neviděla. A že jestli si myslí, že s ní někdy kamarádila, tak to že je na hrozném omylu, protože to by se musela dočista zbláznit, kdyby takovou blbost udělala. A Erika zase bavila partičku holek během hlavní přestávky tím, že jim vykládala, co jí svěřila Jana o Petrovi, se kterým teda údajně chodí, takže se pak až do konce školy všichni Janě pošklebovali, protože samozřejmě za chvíli to už věděla skoro celá škola, jak Petr umí nebo neumí líbat a kam až Janě včera večer sahal. Tak tohle jsou holky jenom v tomhle tejdnu.

Ale s klukama je to to samý, jen v bleděmodrým. Tonda Hejzlar každému na setkání vykládal, jaký jsou s Vencou Králem kámoši, jak bez sebe nic neudělají, jak každě den musí bejt spolu – a pak když Vencu Krále před školou napadli Toužimský s Bubeníčkem, tak Tonda Hejzlar, ačkoliv byl kousek od toho, dělal, že nic nevidí. A pak ještě zmlácenému Vencovi tvrdil, že mu v tu chvíli něco padlo do oka, a tak mu nemohl pomoci. Nebo minulej tejdne Franta, Pepek a Jarda – kámoši k pohledání. Ve frontě před chemickou laboratoří, kterou máme v přízemí, se

strkali tak dlouho, až najednou řinčelo sklo ve vitríně u dveří, kde jsou vystavený všelijaký chemikálie. A jak myslíte, že to potom dopadalo, když se jich chemikářka s třídní vyptávali, jak se to stalo? Podle Franty to udělali Pepek s Jardou, podle Pepka Jarda s Frantou a podle Jardy Franta s Pepkem. Tak tomu se skutečně říká kamarádství.

Prostě tohle je děsněj problém. Ono se o tom sice krásně píše v různých knihách, jaký jsou kamarádi skvělá věc – a já si to zatím taky myslím, jenže když vidím, jak to potom dopadá, tak mám strach, abych nedopadl podobně. On mi totiž Tomáš Hájek už delší dobu dává najevo, že by měl o moje kamarádství zájem, jenže já bych chtěl mít přece jenom ňákou jistotu, že to nebude nakonec stejnej propadák, o jakých jsem tu teď vykládal. Holt potřeboval bych poradit, jak se ten správnej kamarád pozná. Hlavně podle čeho.

Myslíte, že byste dokázali Jakobovi poradit, jak se pozná správný kamarád?

Pěkně děkuju za takový ségry

Ať mi nikdo neříká, že se tohle dá vydržet. Na každý schůzce mě Pískle a Kuželka něčím vytočí. Od začátku roku se nestalo, aby přišly včas a měly všechny věci pro schůzku v pořádku. Vždycky jim něco chybí a ještě se tomu náramně diví, jako by se jim to stalo poprvé. Jednou nemají šňůrky, podruhé notýsek, pak zase zapomenou přezůvky, zprávu, kterou měly předat rodičům, vyloví za tejdén z penálu, kde jim ale chybí cokoliv použitelného na psaní. Ale to je jen začátek. Když mají bejt zti-cha, tak určitě jim ty jejich klapačky pojedou kosmickou rychlostí. Když mají ale něco kloudného odpovědět, tak jsou najednou celý zařezaný. Kvůli nim skoro všechno při mezidružinových soutěžích prohráváme.

No třeba minule. Evina – tedy naše vedoucí – třikrát podrobně vysvětlovala pravidla hry na tichý předávání zpráv. Kdo komu má co sdělovat, co při tom nesmí zapomenout a nač má dávat pozor. Že to smí slyšet jen ten, kdo je následujícím hráčem v řetězu družiny. A dokonce i říkala, co máme dělat, když to zapomenem nebo když špatně rozumíme. No – a jak to dopadlo? Skoro celou dobu jsme vedly. A na posledním úseku si měly předat zprávu Pískle s Kuželkou. Nejdřív se zdálo, že se stane zázrak a tentokrát to nezmaští. Kuželka něco špitala do ucha

Pískletí, bylo u toho hrozný haló, ale pak se Pískle rozeběhla k metě, odkud měla zprávu odsignalizovat ostatním. Jenže u mety se Pískle začala řehnit tím svým odporným smíchem, kterej nasadí vždycky, když něco zbodá nebo si neví rady – a pak začala přes celou tělocvičnu hulákat, že to zapoměla. No a Kuželka neměla nic lepšího v zásobě, než na celou tělocvičnu zařvat tu větu, kterou měla znát jen Pískle. Takže jsme byly zase poslední, kvůli porušení pravidel.

A myslíte snad, že to Pískletí s Kuželkou nějak vadilo? Vůbec ne. Když jsme jim za to vynadaly, že zase kvůli nim jsme to celý prohrály, tak měly řeči, že toho naděláme a že jsou to stejně jen takový hloupý honičky pro malý děti. A že kdyby chtěly, tak bysme tedy viděly, ale že ony tedy nechtějí, tak taky vidíme. No prostě člověk by je přetrhl. Já nechápu, že to naše rádkyně Střelka snáší. Já bych je vyhodila z družiny hned. A přitom takový paka nebejvaly. To začalo loni a letos je to tedy fakt k nevydržení. Ale něco s tím musíme už udělat. Po prázdninách přestaly chodit Hanka a Mája a já myslím, že to bylo právě kvůli těmhle dvěma holkám, který jsou postrachem celý naší družiny. Střelka říká, že to obě mají doma dost těžký – Pískletí se loni rozvedli rodiče a ke Kuželce domů se zase nastěhoval náákej nápadník její mámy – a že bysme jim měly dávat ještě šanci. Že k nám přece patří, že jsou to takový naše

nezbedný ségry. Jenže to se pěkně říká, ale pak zase něco provedou a já bych je opravdu nejrači poslala někam na oběžnou dráhu Marsu. Já žádnou ségru vlastní doma nemám, ale to si fakt říkám – *pěkně děkuju za takový ségry.*

Zkuste vymyslet pokračování příběhu družiny,
v níž jsou Kuželka a Pískle ☺.

KRÁSA VZTAHŮ

5. SKAUT JE ZDVOŘILÝ

Ve srovnání s některými jinými body našeho zákona se tenhle pátý – *skaut je zdvořilý* – může zdát méně důležitý. Skoro by se někdo mohl ptát: jak se mezi pravdomluvnost, světové bratrství, ochranu přírody či pomoc druhým dostalo něco tak méně podstatného a podléhajícího osobnímu vkusu, jako je zdvořilost? Navíc jsou kritikové zdvořilosti, kteří ji pokládají vlastně za určitý druh přetvářky, takže by byla nakonec v konfliktu s pravdivostí. Někomu třeba zdvořilost nepasuje ani k pořádným zálesákům, kteří pro leckoho představují určitý vzor skautské životní formy. V našem veřejném prostoru jistě zdvořilost není doma, a když k tomu ještě přidáme, že původ slova zdvořilost je v jednání na královském dvoře, nemuseli bychom být moc daleko od toho, abychom ji minimálně odsunuli do pozadí jako něco, čím se moc nebudeme zabývat a čím nebudeme naše děvčata a kluky zatěžovat.

Pročpak to tedy Robert Baden-Powell dal do našeho zákona? No proto, že to přímo navazuje na předchozí čtvrtý bod, v němž je řeč o přátelství a bratrství. Zdvořilost je totiž v první řadě důsledkem toho, že se nad nikoho nevyvyšujeme, ale pokládáme druhé lidi za sobě rovné. Je konkrétním naplněním „zlatého pravidla“ vši morálky: *Jak chceš, aby se druzí chovali k tobě, chovej se ty k nim*. To nám také ukazuje, že jde o mnohem víc než o to, příjemně se tvářit, správně podávat ruku a nepoužívat vulgární slovník.

I zdvořilost musí vyrůst z našeho postoje, z toho, že si druhých vážíme a chceme, aby naše vztahy nezaplevelovalo nic, co by je zbytečně kazilo. Zdvořilost je totiž podstatný spolutvůrce krásy vztahů, protože opravdová zdvořilost druhé nezraňuje.

Zdvořilost se samozřejmě nesnáší s *hrubostí*, protože hrubost vždycky zraňuje. Hrubostí nejen dáváme najevo, že si druhých nevážíme, ale že nám samým nezáleží na kráse naší duše. Ne každé užití síly je hrubostí. Jsou situace, kde síla pomáhá – při práci, při sportu, a když je třeba, i při obraně. Něco jiného je násilí namířené proti tomu, kdo nás neohrožuje. Jen pro jistotu upozorňuji, že hrubí můžeme být i vůči přírodě nebo i věcem, když s nimi zacházíme tak, že se zbytečně ničí. Zdvořilost je prostě určitý projev *jemnosti* duše.

Další, co nás jistě napadne, je, že se zdvořilost nesnáší se *spřototou*. Jejím opakem je *slušnost*. Slušností dává člověk v první řadě najevo, že si váží sám sebe. A že nechce zamořovat okolí ve své přítomnosti něčím, co špiní duši. Používání slovníku plného sprostárniček bývá v současné době bolestí v nejednom oddílu. Nemyslím si, že správná cesta k pročištění slovníku vede přes klikování za každé sprosté slovo. V případě, že náš oddíl „onemocněl“ používáním neslušných slov, tak bych se zajímal hlavně i to, jestli je vůbec členům oddílu jasné, proč by se měli snažit o slušnost, jak to souvisí s jejich vnitřním životem („čím srdce přetéká, toho jsou ústa plná“) a s celkovou

atmosférou v oddílu. Se staršími by možná stálo za to, přečíst si o tom, jak Václav Havel svou důslednou slušností dokázal proměňovat své okolí i v kriminálu. Slušnost i sprostáctví jsou totiž nakažlivé.

Dvě další charakteristické součásti zdvořilosti už tak jasné být nemusejí. Předně jde o to, *věnovat* druhým skutečnou *pozornost*. Když se na nás někdo přímo obrací, něco nám vykládá či žádá nás o pomoc, tak je to snad jasné. Ale ono jde i o ty situace, kdy se naše pozornost velmi snadno odebere jinam, než kam bychom ji měli nasměrovat: na přednáškách, na jednáních, mezi dětmi, při skypování či telefonování (když se zabýváme ještě něčím jiným), někdy i tehdy, když nám někdo vypráví a nám to už přijde moc dlouhé či nezajímavé. Jen si představme, jak nás samých by se dotklo, kdybychom se mohli podívat do mysli druhého člověka ve chvíli, kdy my mu sdělujeme něco, na čem nám záleží, a tu bychom viděli, že on se zabývá něčím úplně jiným. A pak je tu nešvar *pomlouvání* nebo i zbytečné vynášení špatných vlastností druhých lidí. Zdvořilost *hledá* na druhých hlavně *to dobré*, protože ví, že na tom se dá stavět. Stíny nosíme v sobě a s sebou všichni. A odkrýváme je na druhých docela snadno. Ale pro kvalitu našich vztahů to má hodnotu pramalou. To, co potřebujeme, je odkrývat krásu druhých. Je to těžší, dobrodružnější, ale neskonale účinnější. Přečtěte si někdy povídku Tři síta (www.prokrasnyden.cz/products/sokrates-tri-sita).

Se slušností nejdál dojdeš?

Na tom malém hřišti, které Jirka pravidelně míjel při cestě ze školy, se už dlouho žádný pořádný fotbal nehrál. Na lavičkách kolem něj se sice častokrát scházivali kluci a holky z okolních škol, ale jen tak klábosili, někteří z nich pokařovali, občas si některá partička chvíli pohrávala s footbagem nebo se jen tak honila, ale to bylo tak všechno.

Když tedy Jirka tentokrát viděl, že si tam skupinka starších děvčat hraje s míčem, docela ho to překvapilo. Co se to děje, říkal si v duchu, protože mu to přišlo skoro stejně nepravděpodobné, jako kdyby na tom hřišti přistál létající talíř. Aspoň pro děvčata z jeho třídy byl míč něčím, od čeho se skoro štítivě odtahovaly, protože by se od něj mohly ušpinit, nebo si dokonce ulomit nehet. A teď – aspoň při pohledu z dálky – to vypadalo, že se ta děvčata s míčem docela dobře baví.

Záhy však Jirka příčinu zjistil: děvčata si totiž v první řadě nehrála s míčem, ale s jakýmsi třetákem, který mezi nimi zoufale pobíhal a snažil se jim ten míč sebrat. To, co přivádělo holky k výbuchům veselí, nebyl tedy samotný míč a kousky, které by s ním dokázaly, ale marná snaha toho špunta, který mezi vzlykáním vykřikoval: „Vratte mi ho!“ a „To je můj míč!“

Právě se u toho zastavila nějaká stará paní s holí a začala na ty holky volat: „Že vám není hamba! Takový velký a chováte se jako nějaký poběhlice! Že vám není hamba!“

Děvčata ji nejdřív úplně ignorovala, ale když pořád na ně volala: „Že vám není hamba,“ tak jí některá z nich odsekla: „Starejte se, pani, vo sebe!“ Na to ta stará paní pobouřeně zvolala: „Že na vás pošlu strážníky!“ To ale holky upřímně rozesmálo: „Tak to zkuste. Vy ste zaspala dobu. Víte, dneska máme demokracii.“ A dál jí už nevěnovaly pozornost a pokračovaly ve své zábavě: malý majitel míče se jim ho marně snažil vzít a přitom se vztekal.

Tohle přece není žádná demokracie, blesklo Jirkovi hned myslí. V oddílu se přece učili, že demokracie má chránit hlavně ty slabé. A tady ty holky jasně zneužívaly svou sílu, aby zesměšovaly malého kluka. Tedy i on by ho měl chránit. Ale jak? Má se ztrapnit stejně jako ta stará paní? Možná by na ty holky stačil, ale co ti ostatní kolem? Ti by se určitě postavili na jejich stranu. Pak se zase podíval na toho nešťastného kluka, který – teď už to bylo jasné – si ho také všiml a začal k němu vrhat prosebné pohledy.

Nejdřív Jirku zaplavil neurčitý vztek – na sebe, na holky, na celý svět. Hloupá situace, do níž se přimotal. Zrovna on. Ať udělá cokoliv,

bude to nejspíš trapas. Buď se zesměšní před druhými, nebo před sebou. Znovu zachytil prosebný pohled toho špunta...

„Holky, neblbněte, vraťte mu ten míč. A já si ho od něj pak vypučím.“

Nejdřív na něj koukaly, jako by spadl z Měsíce, a pak jedna z nich – vysoká blondýna s namalovanýma očima – spíš pobaveně než vztekle řekla: „No ty si snad děláš prdel. Jak vypučíš...?“

Zkuste vymyslet pokračování Jirkova příběhu 😊.

Překvapení

Do třídy vběhla Renáta a na celé kolo zařvala:

„Holky, viděly ste to, jakou má Monča prdu?!“ Ani nečekala na odezvu a hulákala dál: „Vona se nechala vošmikát a vypadá jak nějakej ratlík.“

„Počkej, Renčo,“ probrala se Máňa, „chceš říct, že vona shodila tu svou zlatou hřívu?“

„No právě,“ s neskrývaným nadšením potvrzovala Renáta, „vona se prostě zbláznila! Fakt, je prdlá.“

„Já vim, proč to udělala,“ potutelně se ozvala Irča, „vim, ale nepovim.“

„To seš kámoška,“ durdila se hned Vlasta, „jak – nepovim? Sme přece jedna parta.“

„Ále, dělá si z nás jen prdel, aby byla zajímavá,“ snažila se přebrat opět iniciativu Renáta, kterou zjevně naštválo, že by tak rychle zapadlo, že autorkou té skvělé noviny je právě ona.

„No když myslíš, vylouvat ti to nebudu,“ nenechala se Irča vyvést z rovnováhy a jen dál ostatní napínala, „ale až to zjistíte, tak to bude bomba.“

„Kecáš!“ už docela vztekle vyjela Renáta, „co ty můžeš vědět vo Monče?!“

„Jak vidíš, víc než ty,“ nedala se Irča.

„Slyšíte to, holky? Tahle kráva mě chce poučovat!“ vybuchla Renáta, která už zcela ztratila sebeovládání.

„Jestli já sem kráva, tak co seš pak ty?“ posměšně po ní štěkla Irča.

„No jen to řekni – a uvidíš!“ výhrůžně zaječela Renáta.

„Sakra, holky, nechte toho,“ vmísil se do hádky Igor, „hádáte se vo blbosti.“

„Počkej, nech je bejt,“ potměšile se přidal Tonda, „bude přča.“

Ale Igor, jako by ho neslyšel, s přehledem pokračoval: „To, proč se nechala Monča vošmikát, ví přce celá škola.“

Tohle Renče, ale i některým dalším holkám, zjevně vyrazilo dech, ale chvilku ticha přerušil zvonek. A s jeho drnčením vběhla do třídy i Monika. Napětí ve třídě vydrželo přes celou hodinu. Ale jen učitelka odešla ze třídy, hned se všichni shlukli kolem Moniky, která dávala významně najevo, že má pro ostatní něco významného. A skutečně začala:

„Jestlipak víte, proč sem takhle vošmikaná?“

„Mám to fakt, Mončo, říct?“ poněkud překvapeně se zeptala Irča.

„No jasně,“ povzbudila ji Irča.

„Kvůli Kouteckýmu z devátý třídy,“ spíš tiše ze sebe vysoukala Irča.

„No jasně, kvůli Kouteckýmu,“ zaburácel Igor.

Jenomže k překvapení všech se Monča rozesmála:

„Vy si fakt myslíte tohle? No to bych byla skutečně úplně praštěná. Kvůli Kouteckému. Já bych tohle neudělala kvůli žádnému klukovi, natož kvůli Kouteckému,“ obrátila se na Irenu, „to byl zastírací manévr, abych zjistila, jak rychle se po naší škole šíří fámy.“

„Ale já sem to fakt neproflákla,“ bránila se Irča.

„Šak já taky neříkám, žes to roznesla ty,“ smířlivě opáčila Monča a po napínavé odmlce pokračovala: „Já budu hrát ve filmu a pro káasting bylo nutný se nechat vostříhat. A mě vybrali. A můžu si do toho filmu vybrat jednu kámošku. Dobrou kámošku,“ významně zdůraznila Monča, „na kterou se budu moct spolehnout. A neudělá mi ostudu.“ A pak zamyšleně dodala: „Budu si to muset dobře rozmyslet.“

Dovedli byste Monče poradit,
koho by si měla ze spolužaček vybrat a proč?
A koho určitě ne?

NÁŠ SPOLEČNÝ SVĚT

6. SKAUT JE OCHRÁNCEM PŘÍRODY A CENNÝCH VÝTVORŮ LIDSKÝCH SKAUTKA JE OCHRÁNKYNI PŘÍRODY A CENNÝCH VÝTVORŮ LIDSKÝCH

Skauti a příroda – to je spojení, které u nás naskočí lidem mimo skauting nejčastěji. Ale i pro skauty je mnohdy vztah k přírodě cestou, která je ke skautingu přivedla. Ernest T. Seton to, jak jej oslovila přírodní moudrost, vyjádřil za mnohé takhle: *Vítám tě, hledači. Poznala jsem, s jakým úsilím hledáš stezku, a vím, že budeš milovat všechno, co na ní nalezneš. Proto ti chci ukázat cestu, která vede k tisícům radostných přátelství a na níž tě čeká dvanáct tajemství lesa, zdravá sluneční záře, radost z hluboké vody, odvaha za noci, dobrodiní deště, příběhy stop, hojné vědomosti, znalost ptáků podle zpěvu – posilující věci, jímž se ve škole nikdy nenaučíš, tvé vlastní malé království, jež odpovídá tvým silám a úplně ti náleží.*

Příroda poskytuje člověku od nejútlejšího věku příležitost, aby se v ní setkával se skutečností v její stále ještě původní podobě, což pro městské dítě obklopené světem umělých výtvorů není už nijak samozřejmé. V přírodě se dotýkáme života, který není možné vyrobit (a nepochybně na tom nezmění nic ani očekávané expanze v oblasti robotiky a umělé inteligence). Příroda je sférou krásy, kterou mnohdy marně hledáme, když se díváme na lidmi vytvářený svět a dění v něm. Současně stav přírody bude zásadním způsobem

ovlivňovat život těch, kterým je dneska osm, deset nebo třináct let. Vidíme, že se s naší přírodou začíná dít něco dramatického, že se začíná chovat způsobem, na který jsme nebyli zvyklí. Odborníci na tuhle problematiku (zvláště klimatologové, ale i geologové a ekologové) nás na to nejen upozorňují, ale také nás přesvědčují, že další vývoj pořád ještě dost může záviset na nás.

Vůči přírodě se přitom můžeme vztahovat trojím způsobem, přičemž každý z nich má své oprávnění, ale nesmí zůstat bez těch dvou ostatních. Předně může být pro nás objektem, který zkoumáme, získáváme o něm poznatky. To je klasický přístup, který zvláště v naší části světa byl ještě před pár desítkami let jediný. Od šedesátých let minulého století jsme si ale přece jen všimli, že příroda není pro nás jen zdrojem živin či zásob pro náš průmysl, ale také součástí našeho domova, o nějž je třeba pečovat. Zrodila se myšlenka trvalé udržitelnosti života a dnes je pevnou součástí zodpovědného přístupu k přírodě. Nesmíme ale ani přehlížet to, že se můžeme mnohému skrze přírodu naučit. O kráse jsem už psal. Ale ta je vstupní branou – dneska možná pro mnohé jedinou – k rozvoji duchovního života. Tedy té roviny života, v níž se rodí schopnost přesahovat své hranice, vydržet navzdory nepřízni a zablédnout smysl života.

Být *ochráncem přírody* znamená mnohem víc než jen třídít odpad, vysadit nějaký stromek, občas pomoci uklidit les nebo okolí potoka, případně přispět na nějakou ekologickou sbírku. Dobře je to vidět z původní Baden-Powellovy formulace tohoto bodu zákona: *skaut je přítelem zvířat a všech*

ostatních stvořených bytostí. Je to tedy další rovina naplňování služby nejvyšší Láse: chránit také zvířata a rostliny, žádný život zbytečně neutratit. Pochopit, že celý svět je jediným velkým životem, jehož jsme součástí a který máme opatrovat.

A ještě nejsme u konce. Zůstaly nám tu ony „cenné výtvary lidské“, které si Antonín B. Svojsík hned na začátku sám aktivně do sedmého bodu zákona přidal. Soudím, že jej k tomu inspiroval pohled na hvězdnou oblohu, jak to napsal v Základech junáctví: *Ta krása každé jednotlivé hvězdy, jež třepotá, mihá a chvěje se tisíce tisíců let v jemných paprscích něžného svitu, ta přesná zákonitost jejich pohybu kolotavého, jenž ani na chvíli nedovede opustit svou, před věky již vyměřenou dráhu, to vše upoutá mysl člověka a nutí jej přemýšlet o tajemném řediteli celé přírody a obezřelém vůdci celého všehomíra.* Svojsík jako duše umělecká tu vidí přímou návaznost: člověk pokračuje svým způsobem na tom to nádherném díle stvoření právě svými *cennými výtvary*. Kultura je lidským příspěvkem k celkové evoluci „všehomíra“.

Na svou dobu to bylo poznání velmi originální a pro nás je dnes stále aktuální. Mělo by nás skauty vést k tomu, abychom pěstovali smysl pro krásu. Aby naše symboly a rituály stejně jako naše tábory a klubovny vyjadřovaly něco z té krásy, kterou Svojsík zahlédl při pohledu na hvězdnou oblohu. A tak by tomu mělo být i u našich táborových vystoupení, našeho zpěvu i našeho vyjadřování. A samozřejmě v přístupu k projevům architektury, výtvarného umění – i techniky.

Co nám říkají hvězdy?

I ve městě se mi občas stávalo, že jsem na nočním nebi viděl hvězdy. Ale teď – na táboře uprostřed lesů – to bylo něco docela jiného. Při noční hlídce jsem si to všechno mohl konečně pořádně prohlédnout. Nádhera! Taková, že mě při ní až mrazilo v zádech. Tam totiž bylo vidět, že to není jen tu a tam nějaká hvězda. To byly úplně mračna hvězd.

Teprve tam mně došlo, jak je ten vesmír obrovskéj. Připadl jsem si proti němu jako malinkatej prášek. Naprostý nic! A napadalo mě všechno možný. Třeba – co když si ten vesmír taky prohlíží mě? Že je to směšný? No jasně, že to nejdřív vypadá naprosto praštěně. Ale když si já – taková nicka – prohlížím ten nekonečnej, ohromnej tajemnej vesmír, proč by totěž nedokázal i ten vesmír? Že nevidím jeho oči? To přece nevádí, signály se dají přijímat i úplně jinak, to ví každěj, kdo má třeba i jen obyčejnej mobil. Ten Vesmír mi totiž najednou vůbec nepřípadal jako nějaká „mrtvá hmota“. Jako by nějak ožil. Nebo se na mě někdo díval skrze ten vesmír?

To jsem se teda dostal k podivnejm otázkám. Doposavad mě nic takovýho nikdy nenapadalo, ale tam na tý lesní louce pod hvězdama se to najednou nějak probudilo. Jak to, že já vůbec tady na tý louce jsem? Co tu dělám – na týhle planetě Zemi? Jasně – mohl bych si říct: je to

náhoda a nedumej o blbostech. Jenže od té noci na hlídce pod hvězdami mi takováhle odpověď přijde jako hloupost nejtrapnější. Potřeboval bych se s někým poradit. S někým, kdo by se mi nesmál. S někým, kdo podobně aspoň jednou v životě slyšel „mluvit“ hvězdy...

Dokážeš poradit ty?

Nešťastná trefa

Tentokrát to vypadalo, že se výprava skutečně maximálně podaří. Byli rozdělení na tři skupiny, kdy každá z nich vyjžděla z jiného nádraží – jedna vlakem do Řevnic, druhá do Mníšku pod Brdy a třetí autobusem do Řitky, aniž by věděli, co je přesně jejich cílem. K tomu je naváděly šifrované zprávy zanechané „kýmsi“ na trase, kombinované s několika esemeskami, které je podle azimutu směřovaly na další trasu. Zatímco o Vánocích a začátkem ledna bylo bláto a nanejvýš některý den se teplota přiblížila nule, ale to bylo tak vše, začátkem února teploměr trvale ukazoval pod nulou a napadlo víc než deset centimetrů sněhu. Ten se sice ve městech rychle měnil v tmavou břečku, ale na pláních a v lesích mezi Mníškem a Řevnicemi tvořil nádhernou bílou pokrývku.

A tak, aniž to pořádně tušili, blížily se všechny tři skupiny, které tentokrát byly záměrně vytvořené kombinovaně ze členů obou družin i dvou šestek vlčat, ke známému poutnímu místu, které se jmenuje Skalka. Zde od konce 17. století stál klášter s kostelíkem zasvěceným Maří Magdaléně, na jejichž výstavbě a výzdobě se podíleli přední barokní umělci – Kilián Dientzenhofer, Petr Brandl či Jan Brokoff. Jenomže po roce 1948, kdy byli komunistickým režimem vyhnáni františkáni, kteří jej po celou dobu spravovali, celý areál zpustnul a poté, co byl

kopec, na němž stojí, poddolován, se změnil v trosky. Teprve po roce 1990 se znovu začalo s pokusem aspoň něco z toho zachránit...

Ke Skalce dorazily jen v nepatrných časových rozestupech. Ale přesto to stačilo první skupině, která přišla z Mníšku, aby vymyslela plán „velkého přepadu“. Ukryti za poloopravenými zastaveními křížové cesty, která se podobají malým placatým kapličkám s obrázky a prosklenými prostory pro květiny a svíčky, si připravili zásobu koulí. Domnívali se, že ostatní přijdou shora, tedy z lesa, jenomže se přepočítali. Skupina, která vyrazila z Řitky, je zahlédla z boku – a tak ve chvíli, kdy dorazila i skupina z Řevnic, byla koulovačka v plném proudu. A ani přítomnost vůdce Sama a jeho zástupce Mikina, kteří se vynořili přímo z kostelíka, na tom nic neměnila. Teprve Stopařova trefa, po níž se na střepy rozlétl jeden z krytů na květiny u šestého zastavení křížové cesty, přiměla Sama, aby zasáhl:

„Tak dost!“ vykřikl tak, že to rozpálené bojovníky přece jenom přimělo k pozornosti, „podívejte, co jste způsobili.“

Neochotně začali postupně zahazovat koule. A do toho se ozval nadurděný Kecka, jinak rádce jedné z družin:

„No – co se stalo tak hroznýho?! Nějaký rozbitý sklíčko. Je to tu stejně k ničemu. Lidi sem přece už dneska nebudou chodit.“

„Jo, Kecka má pravdu,“ hned se přidal Zoubek, který sice nebyl střelcem té nešťastné rány, ale Stopař byl jeho nejlepší kamarád. „dyť sou to stejně jen náký zříceniny.“

„No počkej – *zříceniny*, to patří tady k tomu kostelu, kterej tu renovujou,“ snažil se mu oponovat Mikin, ale odpovědí mu bylo hned několik posměšně ironických zvolání:

„Nákýho kostela! Takovejch kostelů je...“

„No právě, Same,“ nesl se na vlně souhlasu Keckův vítězný hlas, „k čemu je to vůbec dobrý, takovej kostel...“

Dokázali byste za Sama Keckovi odpovědět?

**KDY POSLUŠNOST
SLUŠÍ?**

7. SKAUT JE POSLUŠNÝ RODIČŮ, PŘEDSTAVENÝCH A VŮDCŮ SKAUTKA JE POSLUŠNÁ RODIČŮ, PŘEDSTAVENÝCH A VŮDCŮ

Vyšel jsem z vlakového nádraží v Českých Budějovicích, kde jsem se měl příští den zúčastnit konference o vztahu volného času a společenských věd. Hned na začátku je přechod přes dvouproutdou silnici a svítla nám červená. Bylo nás asi deset, kteří jsme zůstali stát a čekali, až blikne zelená. A tu kolem nás prokrácel mladý muž s batohem, červená nečervená. Evidentně nikam nespěchal, jen pokládal za zbytečné dodržovat pravidla silničního provozu. Nevím, jestli si při tom pomyslel, že my ostatní jsme hloupí troublemakingové, kteří nepřejdou jen proto, že svítí červená. Já jsem si každopádně v duchu říkal: *s lidmi, kteří dobrovolně nedodržují zákony a vyhlášky, se těžko dá vytvořit skutečně demokratická společnost.*

Po roce 1989 u nás probíhala „výchova k demokracii“ nejen velmi živelně, ale hlavně podle těch, kteří o ní měli velmi podivné představy. Václav Havel na všechno nestačil. Tomáš G. Masaryk zakládal demokracii na *důvěře v lidi*. Čím dál tím více lidí si u nás začalo myslet, že demokracie je systém, kde si chytrí a mocní můžou celkem dělat, co chtějí, a ostatní do toho nemají co mluvit. Tohle ovšem žádná demokracie není. Erazim Kohák v Průvodci

po demokracii říká: *Demokracie je vládou každého z nás ve prospěch jak každého, tak všech, nás i budoucích, lidí i přírody.*

Možná se už začínáte ptát, proč tu vůbec v souvislosti se sedmým bodem našeho zákona věnuju tolik prostoru demokracii. Inu proto, že poslušnost je stavebním kamenem demokracie. Samozřejmě že ne sama. Předpokládá svobodu. Ale kde je svoboda, musí být i odpovědnost – jinak to není svoboda, ale svévole (ta je velmi nebezpečná). A poslušnost – to je právě konkrétní vyjádření té naší odpovědnosti. Pokud máme dohromady být jako lidé jedné rodiny, oddílu, školy, podniku, města, země či planety dobrým týmem, musíme respektovat spoustu pravidel, která naši součinnost umožňují. Poslušnost zkrátka není hloupost. Je to svobodné a rozumné rozhodnutí vycházející z pochopení, že souhra vyžaduje i vlastní omezení a podřízení se. Orchestr nehraje krásně proto, že každý z hudebníků hraje, co ho napadne, ale že se drží předlohy autora a realizují ji podle pokynů dirigenta. Dobrý fotbal si nikdo nezahraje tím, že bude kopat do míče či protihráčů podle libosti.

Před posledním sněmem se docela rozběhla debata o tom, jestli bychom tenhle sedmý bod neměli zrušit. Myslím, že by to byla chyba. Poslušnost je odpovědností svobody – a tedy nutná podmínka demokracie. Ale ve snaze po vypuštění sedmého bodu zákona nebo alespoň slova „poslušnost“ zaznívají reálné špatné zkušenosti s tím, jak je poslušnost vyžadována či uplatňována.

A to je důležité dobře vidět. Poslušnost, o níž nám jde, nesmí být ani slepá, ani pasivní. A už vůbec nesmí někoho ponižovat. Vzorem poslušnosti, o níž máme usilovat ve svých skautských oddílech, rozhodně není poslušnost vojenská – povel, rozkaz, výkon.

Jistěže mohou nastat krizové situace, kdy je nezbytné, aby členové oddílu či jiné skupiny ihned reagovali na pokyny vedoucích či jinak kompetentních osob. Ale právě v těchto situacích se má zúročit to, že běžně je poslušnost odpovědí na rozumné vysvětlení důvodů. Má vyrůstat ze zkušenosti, že ten, kdo poslušnost v něčem žádá, činí tak v zájmu všech – tedy i toho, kdo má poslechnout, osvědčil se jako autorita, která má své požadavky dobře promyšlené, a sama je rovněž připravena v zájmu všech poslouchat. Ten, kdo poslouchá, má běžně nejen právo, ale i povinnost přistupovat ke své úloze tvořivě: ptát se po důvodech, zodpovědně o nich uvažovat, případně navrhnout lepší řešení.

Musím také uznat, že jsou situace, kdy je správné neposlechnout. Totiž tehdy, když od nás někdo vyžaduje něco zlého, o čem víme, že je to špatné, něco proti našemu svědomí. Neposlechnout v takovém případě ovšem není nic pohodlného, většinou to vyžaduje velkou odvahu i schopnost nést následky.

Skautský oddíl je i prostředím, kde si občas člověk může vyzkoušet prohození rolí, aby ti, kteří většinou poslouchají, zažili i možnost poslušnost vyžadovat a vyzkoušeli si, jak je mnohdy těžké poslušnost vyžadovat.

Je poslušnost jen pro malé děti?

„Ty posloucháš svou mámu?“ obrátil se Kamil pohrdlivě na Honzu, který zrovna vykládal, že mu jeho matka zakázala tento týden hrát počítačové hry. A dřív, než se Honza zmohl na odpověď, Kamil suverénně pokračoval: „Já tedy mámu už dávno neposlouchám. Jenom fotra, protože ten by mě zmlátil. Ale matka si to už netroufne. Tak má smůlu.“

„Hele, Kamile, nevytahuj se,“ nečekaně do hovoru vstoupila Žaneta. „Minulej tejden sme tě viděli, jaks dostal od svý mámy facku – a pak si byl jako beránek.“

„Co kecáš,“ zaječel Kamil, ale vzápětí se ozvaly Dáša s Bětou a vehementně potvrzovaly, že to taky viděly a že má Žaneta pravdu.

„Ty seš prostě, Kamile, blbej,“ začala před ostatními poučovat Kamila Erika. „Naši si myslí, že je poslouchám, a přitom si sama dělám, co chci. Je jenom potřeba je zbytečně nedráždit, slíbit, co chtěj – a pak si to hezky udělat po svým.“

„To máš tedy, Eriko, kliku,“ přidal se s nepředstíranou závistí Bořek. „Můj táta se jen tak oklamat nedá. Já nevím, jak to s mámou dělaj, ale dycky, když chci něco zatlouct, tak to praskne.“

„Jo, to máš holt smůlu, Bořku,“ zašklebila se Erika, „to chce prostě šikovnost. Poslouchání je jen pro malý děti a pro ty, který sou jako ty, Bořku, nešikovný.“

„Poslouchání není jen pro malý děti,“ oponoval Honza, ale dřív, než mohl dokončit větu, hned z několika stran se ozvalo: „To tedy je!“ A Erika k tomu přidala: „Viděl si snad nějakýho dospělýho, aby poslouchal druhý?“

„No jasně, že viděl,“ bránil se Honza, „můj tatka říkal, že...“ Ale zase se ozval z několika stran posměch a v něm vládl Kamilův hlas: „Tvůj tatka říkal,“ posměšně parodoval Honzu, „to sou přece typický kecy dospělých. Dospělým hlavně nemůžeš věřit. Protože oni sami sobě nevěří.“

„To je fakt,“ přidala se Žaneta, „já sem byla u toho, když můj táta mluvil telefonem se svým šéfem. Tak mu vykládal naprostý hovadiny o tom, jak je nemocnej, a přitom se v noci vrátil vopilej a ráno nebyl schopnej vstát.“

„Nebo já sem zase slyšela mámu, jak do telefonu někomu vykládala, že jí táta s nákou čůzou zahybá a že mu už nemůže věřit,“ přidala se Erika.

„Tak to je mi vašich docela líto,“ nečekaně se ozvala Marie, která se jinak většinou držela při podobných debatách stranou. Patřila sice k nejlepším žákyním ve třídě, ale od většiny ostatních děvčat se dost

lišila jak vystupováním, tak oblékáním, za což jí většina ostatních dávala najevo, že je nějaká divná. I když na druhou stranu ji někteří obdivovali – i když z obavy před ostatními o tom nemluvili nahlas. I teď nejprve na chvíli zavládlo překvapené ticho, které však rychle ukončil ironický hlas Eriky:

„Ty si, Máňo, prostě eště naivní husička. Dospělý na nás hrajou jen takový divadýlko, který sem ale už dávno prohlídla. Každý dospělej věří jen sobě. A poslouchá taky jen sebe. Mezi sebou si vobčas na poslušnost hrajou, ale ve skutečnosti je to buď jenom strach z trestu, nebo se všelijak podvádí.“

Honza věděl, že takhle to přece jenom není. A taky se chtěl zastat Marie. Jenomže ho ne a ne napadnout, co by měl Žanetě, Erice i ostatním na jejich řeči opáčit, aby to bylo dostatečně přesvědčivé...

Dokážete Honzovi poradit?

Lákavé maliny

Pušťík nemíval příliš rád služby na táborech. Už jich zažil za ty tři roky, co přišel jako vlče, skoro deset, a moc se při nich nevyznamenal. Jediné, co mu celkem šlo, bylo připravování dříví na rozdělávání ohně. Ale přípravu jídel rád přenechával ostatním. Letos byl poprvé jako skaut a taky bylo zvláštní, že měli tábor společně se skautkami a světluškami (nejen s vlčaty jako minulé roky), takže jich na službě byla vždycky čtveřice – jeden skaut, jedna skautka, jedna světluška a jedno vlče. A Pušťík byl ve službě s Wanah. Ta byla o dva roky starší než on a Pušťík se tentokrát vedle ní na službě mohl přetrhnout.

Už jenom to její jméno mu znělo jako pozdrav z indiánek, které docela miloval. A navíc mu přišla jako přesně taková holka, s jakou by chtěl chodit, až bude větší. Teď ještě věděl, že by si ho nevšimla a spíš by se mu vysmála, ale to nic neměnilo na tom, že vedle Wanah vyrostl o několik let (nebo aspoň měsíců). A mezi námi si můžeme říct, že se do ní i trochu (no spíš hodně) zamiloval.

A dneska měli zase službu. Oběd se jim docela povedl, i s nádobím si celkem poradili. Jen jedna věc ho dost štvala. Místo aby si aspoň trochu užil poledního klidu, museli s Wanah dojet do vesnice pro 15 litrů mléka, které jim v obchodě schovali v ledničce, aby ho měli na večerní

krupicovou kaši co nejčerstvější, protože v těch pařácích, co teď jsou, by jim od rána nemuselo vydržet, aniž by nakyslo – a při vaření kaše by se samozřejmě srazilo. Ještěže tam jel s Wanah. Aspoň jí při tahání vozíku ukáže, že už není žádný malý kluk, ale docela schopný borec. Litoval sice, že před táborem víc necvičil svaly, aby Wanah ještě víc imponoval, ale tahání vozíku zvládne jistě i tak.

Hanča, která byla letos hlavní vedoucí tábora, je vypravila na cestu s pokynem, že se nemají nikde zdržovat. To Puštíkoví přišlo skoro zbytečné, protože samotná cesta do vesnice trvá skoro tři čtvrtě hodiny a to je hrozně dlouhá doba na to, aby nějak bavil Wanah tak, že to nebude spíš trapné. Tedy aspoň si myslel, že je jeho povinností Wanah nějak cestou bavit a že to bude tedy docela oříšek. Jenomže kupodivu cestou tam skoro pořád něco vykládala Wanah, takže nedošlo k trapasům z toho, že by oba mlčeli a on se marně snažil ze sebe něco vymáčkout. V obchodě je rychle prodavačka obsloužila – dokonce přednostně, protože ta mléka byla už od včerejška zaplacená, takže se tam skoro nezdrželi, i když jinak tam bylo dost lidí.

Už při cestě do vesnice si všimli, že kousek od cesty – asi tak v polovině mezi tábořištěm a vesnicí – je veliké maliniště s krásnými, právě dozrálými malinami. A když teď k němu dorazili, tak se Puštík neudržel a začal:

„Vidíš ty krásný maliny?“

„Vidím, a co?“ skoro našťvaně odpovíděla Wanah.

„No že sme to v tom obchodě stihli hodně rychle, tak máme čas si nějaký maliny natrhat.“

„Jo, Puštíku, a přideme pozdě a ještě nám nakonec v tom parnu mlíko zkysne,“ oponovala Wanah.

„Wanah, neblázni,“ začal žadonit Puštík, „jenom chvílku si tu natrháme pár malin, nikdo nic nepozná.“

„To sem si tedy nemyslela, Puštíku, že seš takovej pokušitel,“ řekla Wanah, ale ne moc důrazně, protože ji v tu chvíli nenapadlo, jak by Puštík přesvědčila, že mají co nejrychleji směřovat k táboru...

Uměli byste Wanah poradit?

JDE O NADĚJI

8. SKAUT JE VESELÉ MYSLI SKAUTKA JE VESELÉ MYSLI

Na první pohled se zdá, že osmý bod našeho zákona vybočuje z řady těch předchozích, které od 2. až do 7. směřovaly vždy k tomu, jak má skaut jednat ve vztahu k ostatním. Jasně se v nich jednalo o konkrétní naplňování druhého skautského principu a současně službu Lásce. Tady se budeme muset zamyslet ještě hlouběji. Ostatně nás k tomu vyzývá i to, že tenhle bod se docela během historie proměňoval. Robert Baden-Powell jej zformuloval takhle: *A Scout smiles and whistles under all difficulties (skaut si píská a usmívá se v jakýchkoliv nesnázích)*. Dnes to angličtí skauti formulují takto: *A Scout has courage in all difficulties (skaut má odvahu v jakýchkoliv nesnázích)*, což je docela velký posun. Američané to ve svém zákoně mají ve dvou slovech *Cheerful a Brave (veselý či radostný, odvážný či statečný)*. A my tedy věrni Antonínu B. Svojsíkovi tam máme *Skaut je veselé myslí*.

Je jasné, že zakladateli skautingu, který sám byl člověkem velmi společenským a v jistém dobrém smyslu „bavičem“, šlo o to, aby skauti nebyli nudní, zakřiknutí a kysele se tvářící patroni. Aby z nich vyzařovala radost ze života. Tomu odpovídá i jeho výklad, který k tomuto bodu zákona připojil do svého díla *Scouting for boys: Dostane-li skaut rozkaz, musí jej vykonat rychle a s radostí, nikoli pomalu a jako pes po výprasku. Skaut si nikdy nestěžuje*

na těžkosti, ani nenaříká, ani nereptá, když je někam poslán, ale píská si a usmívá se.

Ve Svojsíkově verzi je zřejmý posun z bezprostředních projevů k nitru člověka. Nejde tolik o to, jak přímo vypadá, ale o jeho vnitřní „atmosféru“ – stav mysli. A ta má být „veselá“. Možná ještě výstižnější by bylo *radostná*. Každopádně je tu už jasně vidět, že se tu skauti a skautky nevyzývají k nějakému násilnému přetvařování – podle vzoru „keep smiling“ – ale jde o to, aby neztráceli vnitřní nastavení, které je uchrání před tím, že by se z nich stali skuhralové, bolestní a nakonec i škarohlídi. Už Baden-Powell dobře věděl, že život v našem světě není cesta „růžovým sadem“. Pozitivní vnitřní stav je třeba udržet i „navzdory překážkám“. Jde tedy o jakousi duchovní odolnost. Takže už vidíme, že jde vlastně o konkrétní projev hlavně principu prvního.

A my máme pro zdroj tohoto projevu jedno krásné slovo: *naděje*. To, proč člověk navzdory různým překážkám, nezdarům a trápením může být vnitřně radostný, vychází z jeho naděje. Ta rozhodně není nějakým optimismem. Jak svého času trefně napsal Václav Havel své ženě Olze z vězení: *Naděje není optimistické přesvědčení, že všechno dobře dopadne, ale jistota, že ať to dopadne jakkoliv, má to smysl*. Naděje v tomto silném významu je zdrojem ohromné vnitřní síly. Právě z té vycházely ony oběti lidí – a mezi nimi mnohých skautů – při střetu s nacistickým nebo komunistickým terorem. Vida, kam až jsme se to dostali od „veselé mysli“.

Vychovávat k této naději a přispívat k jejímu posilování – to pokládám v dnešní době za jeden z nejdůležitějších úkolů skautské výchovy. Společnost, v níž není dostatek naděje, nemá budoucnost. Přitom je jasné, že taková výchova se nemůže dít v první řadě nějakými výklady. Naděje musí vyzařovat z každého z nás, kteří jsme dospělými skauty. Víme už o úskalích a těžkostech života. Máme za sebou jistě už nejednu prohru a tím i jizvu na duši. Ale současně už také máme zažitě, že žádná porážka není tak strašlivá, aby nás vytrhla z důvěry, že služba Pravdě a Lásce je pořád tím nejlepším životním programem. A že právě v těch nejtěžších situacích nám přichází jakási tajemná podpora, díky které vydržíme i to, co se zdálo nepřekonatelné.

Nakonec ještě připojím své přání. Kdybychom aktualizovali náš skautský zákon (jak už jsem psal, v roce 1992 jsme tam změnili jen slovo „spořivý“ za „hospodárný“), tak bych se velice přimlouval za to, abychom převzali variantu, která je dnes u amerických skautů – *radostný, odvážný a statečný*. Myslím, že odvaha a statečnost by v současné situaci bylo velice dobré zdůraznit. Odvahy a statečnosti je v naší společnosti i 27 let po změně režimu hodně málo. Někdy se to pak projevuje i výbuchy agresivity. Skutečná odvaha a statečnost není agresivní, nýbrž pevná. Odvaha se nebojí riskovat a statečnost něco vydrží. A to je moc třeba.

Záhada veselé mysli

Když nám Tiky předevedírem na schůzce říkala, že osmým bodem skautského zákona je „*Skautka je veselá mysl*“, tak Žemle, která se všemu neskutečně trapně řehní, zase vybuchla tím svým smíchem. A ostatní holky se taky začaly válet po stole, že tedy tenhle bod je děsná psina. Tiky se nás pak marně snažila až do konce schůzky nějak zpacifikovat, protože každou chvíli některá z nás vyprskla smíchy a pak už všechny ostatní zase měly ten záchvat. A tvrdily, že mají veselou mysl. Tak jsme se ani pořádně nedověděly, co to opravdu znamená.

Veselá mysl? To je divný slovo. Já jsem to tedy ještě v životě neslyšela. Kdyby tam bylo, že *skautka je veselá*, tomu bych rozuměla. I když je taky divný někomu nakazovat, aby byl veselej. To přece buď člověk je, anebo není – a nedá se s tím nic dělat. No jak můžu bejt veselá, když třeba dostanu ve škole čtverec z písemky? Jako zrovna dneska. Zrovna z matiky, o který jsem si myslela, že ji docela umím. Jenže jsem si nepřčetla pořádně zadání a řešila jsem něco úplně jiného. A výsledek – čtverec. Prej „za snahu“. Pěkně děkuju. Tak nad tím tedy veselá nebudu.

Nebo včera – Mirek a ty jeho trapně pubertální kecy. O přestávce o mně vykládal celý třídě, že chodím do nějaký partičky, kde si hrajem

na vzorný dětičky. Když jsem viděla ty jejich obličej, tak bych nejrači zalezla sto sáhů pod zem. To mi tedy veselo nebylo. Byla jsem určitě zase červená jako pivoňka a Renáta s Erikou se určitě náramně na muj účet bavily. Ta naše třída vůbec za moc nestojí. Já nevím, jak jinde, ale u nás nejsme žádná pořádná parta. Posmívat se někomu druhýmu, rejpat do něho – to je u nás běžný, ale někomu pomoci? Ještě že mám oddíl. I tam jsou holky éra, ale Tiky je bezvadná...

Jo, jenomže já pořád nevím, co je to ta veselá mysl. Co třeba takovej Filip. On má ještě tři další bráchy a dvě ségry. Nemá mobil, kolo ani pořádný lyže. Šaty má po tom svým starším bráchovi. A ostatní se mu posmívají, že je socka. Jak ten může bejt veselej? Nebo zase Karin. Rodiče se jí už dva roky rozvádějí, protože se jejich právníci nemůžou dohodnout, komu bude patřit jejich dům a vila a auta a kdovíco ještě. Karin každou chvíli brečí, že má ráda oba a že nechce, aby se rozešli. A pak zase brečí, že oba nenávidí a chtěla by bejt od nich na druhým konci světa. A já se jí tedy vůbec nedivím. Kdyby mi tohle naši dělali, tak bych je taky proklínala. Ale snad mi to mamka s tatkou neudělají. To si teda vůbec nedovedu představit. A Maruška. To je moje jediná kamarádka u nás v domě. Maminku má v nemocnici. Už dlouho – prej jí ozařujou, říkala naše mamka, a nevypadá to s ní dobře. A minulej

tejden propustili jejího tátu z práce, jak je teď ta krize. Jak má bejt Maruška veselá – to teda ani náhodou.

No prostě tenhle bod našeho skautskýho zákona je nějakěj divnej a já se budu muset Tiky zeptat, co vlastně znamená.

Dovedli byste poradit vy?

Jak by měla Tiky tenhle bod zákona vysvětlit?

Jakou „cenu“ má dítě?

Dneska jsme tedy měli kliku. Měli jsme psát čtvrtletku z matiky, ale nepsali jsme ji, protože matikářka Borůvková nepřišla do školy. Musela zůstat doma s nemocným dítětem. Dokonce jsme se pak o tom o přestávce i bavili.

Stáňa to začala tím, že prohlásila: „Teď by to ještě chtělo, aby dítě onemocnělo i Svobodový – a máme po starosti i s tou češtinou prověrkou.“

Na to se Jana podivila: „Ty bys jí to fakt přála?“

Ale dřív než mohla Stáňa odpovědět, ozval se Kamil: „Svobodová hlavně není tak pitomá, aby měla malý děti. Takže z toho nic nebude.“

„Počkej, jak – pitomá?“ udiveně zavolala Petra, která do té doby vypadala, jako že se učí na příští hodinu a o debatu se nezajímá.

„No, tak, jak říkám. Svobodová si přece nebude kazit kariéru tím, že by měla malý dítě. Malý děti jsou jenom pro zlost.“

Tu se do debaty vložila Marie: „Já mám doma malýho brášku Péťu – a ten teda vůbec pro zlost není, abys věděl. Takovou blbost může vymyslet akorát nějaký kluk – a ještě hodně praštěnej jako ty, Kamile!“

„Jo, tak já sem praštěnej? No od tebe to tedy sedí. Vypadáš jak socka a budeš poučovat. Schválně, kolik ti dává máma na tejden? A kolik táta? He?“ rozjel se Kamil – spíš pobaveně než našťvaně.

„To sem, Kamile, fakt nepatří,“ nečekaně se zapojil Jirka, „jestli Marie podle tebe vydá jako socka, tak je to proto, že tak vypadat chce...“

„A nebo proto, že holt na lepší nemá,“ skočila mu do řeči Žaneta, „naše máma taky říká, že bysme si už další bejby nemohli pořídít.“

„No – a o tom to je!“ vítězně se šklebil Kamil, „buď chceš bejt pořádně voháknutá, mít správnou hifi soupravu, o prázdninách vyrazit do pořádný ciziny..., anebo se tahat doma s malým uřvaným harantem.“

„Ty o tom, Kamile, mluvíš, jako bys to znal z domova,“ vmísila se zase Petra.

„No to by scházelo! Mně stačí, když vidim, jak to vypadá kolem a co mi o tom doma máma a Richard – to je teď ten její novej přítel – vykládaj. Děti sou hrozně drahý a sou s nima jen problémy.“

„Já mám tedy problémy akorát s tebou, Kamile. A náš Péťa je tisíckrát lepší než ty,“ volala Marie a zdálo se, že trochu brečí. Jenomže v tu chvíli zvonilo, a tak debata skončila nějak bez výsledku...

A co si o tom myslíš ty? Jsou malé děti „hrozně drahý“?
Jakou mají vlastně cenu? Proč si myslíte, že lidé dnes nechtějí mít
děti? Co to říká o společnosti, kde je tohle časté?

HOSPODÁRNOST PODLE SKAUTSKÉ TROJNOŽKY

9. SKAUT JE HOSPODÁRNÝ SKAUTKA JE HOSPODÁRNÁ

Jak už jsem říkal, v roce 1992 jsme v našem skautském zákoně změnili jen jedno slůvko. Místo „spořivý“ jsme v devátém bodu dali „hospodárný“. Mohlo tam být vlastně od počátku, protože v původním zákoně Roberta Baden-Powella bylo *A Scout is thrifty*. Což by do češtiny šlo přeložit tak, že skaut má být šetrný nebo právě *hospodárný*. V té spořivosti totiž zaniká mnohé z toho, co vlastně je třeba mít na zřeteli víc než „střádání penízků“. Proto například v současném anglickém slibu je *A Scout makes good use of time and is careful of possessions and property (skaut využívá čas a je šetrný k majetku a vlastnictví)*. Myslím, že naše pěkné české „hospodárný“ pokrývá všechno potřebné.

Když se zabýváme třemi základními skautskými principy, vždycky mimo jiné zdůrazňuji, že vlastně tvoří takovou skautskou trojnožku, z níž se nedá odebrat ani jedna část. Silou skautingu mimo jiné je (kromě jeho metody) právě to těsné spojení všech tří principů. A v devátém bodu našeho zákona je to krásně vidět. Uskutečňování toho, co po nás žádá bod *Skaut je hospodárný*, je totiž konkrétním uskutečňováním všech tří principů. Podívejte!

Jistě hned vidíte, jak to souvisí se třetím principem – *Odpovědnost vůči sobě*. Znamená to správně hospodařit se všemi „zdroji“, které člověk má.

V prvé řadě jsou to jeho tělesné i duševní dispozice: rozum, vůle, city, paměť, nadání, fyzická síla a obratnost, pohotovost. Samozřejmě také zdraví, dokonce i krása a sympatičnost, a tudíž celková životní energie. Se všemi těmito složkami je třeba zacházet dostatečně aktivně, správně je rozvíjet (jinak většinou zakrní nebo zplání), využívat pro sebe i ostatní, ale také je umět chránit před poškozením a plýtváním. Pak jsou to i kontakty, které člověk má. Dnes se tomu říká (ne úplně hezky) „sociální kapitál“, ale dobře to vyjadřuje hodnotu, kterou taková síť dobrých vztahů pro člověka má. A pak jsou to peníze a další věci, které člověk vlastní. S nimi se musí naučit odpovědně zacházet úplně stejně, jako se svými vlastními schopnostmi a vztahy. Tvořivě, efektivně, ale také šetrně a citlivě.

Pak tu máme druhý princip – *Odpovědnost vůči druhým*. Tady stačí si vzpomenout na „zlaté pravidlo“ *Nečiň druhým to, co sám nechceš, aby oni činili tobě*. Je třeba hospodárně zacházet i se zdroji lidí kolem nás. Oni nemají nevyčerpatelné zdroje trpělivosti, pozornosti, odvahy, dobré nálady, schopnosti snášet naše průšvihy, času a kdo ví čeho ještě dalšího. Rodiče dospívajících také nemají nevyčerpatelné zásoby peněz k tomu, aby dotovali jejich „sladký život“. Prostory, které společně užíváme s ostatními, vyžadují naši společnou šetrnost, schopnost je udržovat v pořádku a funkční.

Ale zdaleka jsme neskončili s druhým principem. Naším podstatným partnerem z hlediska hospodárnosti je příroda. A tady jsou součástí

civilizace, která plýtvá neuvěřitelným způsobem. A nejen plýtvá, ale přímo přírodu ničí. Princip „trvalé udržitelnosti“ není nějaký fantasmagorický nápad. To je jediná cesta, jak společně můžeme na naší planetě přežít a současně se chovat jako její hospodární „správci“. Také patříme k těm, kteří musí vždy mít jen to, co je podle poslední módy? Vyhazujeme věci, které by mohly docela dobře další dobu sloužit? Podílíme se na něčem, co přímo ničí přírodu? Schvalujeme takové jednání? Nic proti němu neděláme? To všechno je proti devátému bodu našeho zákona a v rozporu s druhým základním principem skautingu.

A kdepak je ten první princip? *Odpovědnost vůči nejvyšší Pravdě a Lásce?* Ten se týká daru největšího, který si nevyrobíme my ani nikdo jiný a bez kterého bychom ale všechno ostatní nepotřebovali. Tím darem je čas. Je to už několik desítek let, co se světem rozběhlo heslo Čas jsou peníze. Myslelo se tím, že čas je příležitost k vydělávání peněz, a tak si času máme považovat podle toho, kolik peněz bychom v něm byli schopni vydělat. Je to heslo nebezpečné, naprosto neskautské. To skautské by mělo znít: Čas je k nezaplacení. Protože je v první řadě příležitostí k Lásce na desítky způsobů. A stejně tak pro úžasné objevy ve světě Pravdy. Proto také dnes jednou z nejpodstatnějších podob správného žití devátého bodu našeho zákona je správné hospodaření s časem. Svým a samozřejmě i těch druhých.

Kamera, týpko, stany, topení, odměna, nebo...?

Na první oddílovou schůzku po prázdninách přišel vůdce Tim s poněkud tajemným úsměvem. Nejdřív jsem si myslel, že to bude souviset s úkolem, který nám dal při odjezdu z tábora. Měli jsme přemýšlet o tom, jestli zkusíme nové složení družin, nebo necháme vše při starém. Já sám bych tedy nic neměnil, protože naše družina šlape jako hodinky. Zvláště od té doby, co se rádcem stal Bede a odešel od nás Křoupal, se kterým bylo pořád spousta problémů. Ale ukázalo se, že Tim má pro nás něco úplně jiného.

„Tak si představte, bojovníci, že nám hospodaření tábora vyšlo s přebytkem skoro 16 tisíc korun,“ začal, a než mohl pokračovat, tak už Šoupal překvapeně vykřikl:

„Jak to? To přece není možné. Na letošní tábor jsme nevybírali o nic víc než na ten loňskej.“

„To máš pravdu, Šoupale,“ s lišáckým úsměvem začal vysvětlovat Tim, „ale podařilo se nám oproti loňsku několik mistrovských tahů. Předně dopravu na tábor jsme letos s pomocí Myšákova strejčka zajistili skoro o pět tisíc levněji než minule. S předstihem jsme si zajistili brambory, což nám ušetřilo skoro dva tisíce. Pak jsem s rodiči domluvil, že si vás z tábora většinu odvezou sami – to jsou další tři tisíce korun.“

A konečně jsme za tu pomoc s opravou lesní školky a čištění lesa od polomů dostali přes šest tisíc. S tím jsem nepočítal, ale hodí se to.“

„Tak to je skvělý,“ začal se rozplývat Smíšek, „konečně si koupíme tu pořádnou kameru, abysme celej rok mohli dělat pořádný videa na jůtúbko. Konečně ty troubové od nás ze třídy uvidí, co je to pořádněj skauting.“

„Což o to, taková kamera se samozřejmě hodí, jenomže už jste zapoměli, jak vypadá to naše týpko? Jednak je pro nás už malý, a po mém soudu už dýl jak rok nevydrží,“ oponoval Skokan.

„Raději než týpko nový stany. Aspoň tři kompletní stany. Nemáme už ani jeden náhradní, a jestli se nám povede nábor nováčků, tak pro ně stany budeme potřebovat určitě,“ zapojil se podrádce Kulich.

„Týpko, stany a nejspíš i kamera – to se dá pořádně z dotace na tábor. Ale my bysme mohli za ty peníze konečně pořádně topení do klubovny,“ oponoval rádce druhé družiny Prófa, „v zimě ta naše kamínka klubovnu nevyhřejou ani za hodinu a víte, jak se pak blbě dělá program, když tam klepeme kosu.“

To měl fakt dost pravdu, jenomže rádce třetí družiny Pardál přišel s úplně jiným nápadem: „Já bych byl pro to, abychom konečně pro vítěze celoročního bodování pořídili nějakou vopravdu pořádnou cenu.

Pro první tři z každé družiny. Mně už přijde dost trapný to, co vždycky dáváme.“

„Nevím tedy, co přijde trapný tobě, Pardále,“ ozval se náš rádce Bede, který se zatím držel spíš stranou, „ale mně přijde trapný, že my si tady žijeme jako v bavlnce, zatímco miliardy lidí na naší planetě nemají ani setinu toho, co my. Já tedy bych byl pro to, abysme za ty peníze sponzorovali nějaký dítě v Indii – v Adopci na dálku.“

Tím nám tedy Bede dost vyrazil dech, takže najednou bylo ticho. Přerušil ho až Tim...

Co myslíte, že vůdce Tim v téhle situaci řekl?

Samovo trápení

Schůzka Kamzíků měla začít už před pěti minutami, jenomže místo toho se pořád čeká. Na Kuldu, podrádce, který měl připravit úvodní část programu, a zatím nedorazil. Rádce Sam se nervózně kouká už počtvrté na hodinky, Chloupek, který do družiny přišel teprve nedávno, se už podruhé a tentokrát zvlášť nechápavě ptá:

„Same, tak co je?! Kde je Kulda? To přece není jen tak, chodit takhle pozdě.“

„Jóóó, to neznáš Kuldu,“ téměř současně vyprskli Pete a Myšák. A přidal se k nim hned i Píďalka, který míval s Kuldou nejčastěji konflikty a ostatní o něm věděli, že by chtěl být místo něj podrádcem: „Kulda skoro nikdy včas nepřijde! Kdyby bylo na mně, Same, tak bych ho už zbavil toho podrádce. Vždyť je to hrozný, co si dovoluje.“

„Jasně, je to vod něj blbý,“ rozpačitě zareagoval Sam, chvílku hledal další slova, a když se nadechl, aby pokračoval, rozlétly se dveře klubovny a vběhl do ní Kulda:

„Kluci, to budete koukat, co sem si pro vás připravil,“ sypal ze sebe jako kulomet, takže ho nešlo prakticky zastavit, protože hned pokračoval: „Rozdělte se na dvě skupiny, jednu bude šéfovat Pete...“

„Tak počkej, Kuldo,“ konečně se vzbudil Sam, „nejdřív nás tu necháš čekat jako truhlíky skoro deset minut a teď bys chtěl všechno strhnout. Co takhle pokřik? Musíme nějak pořádně skautsky začít, ne?“ Postavil se zpříma a začal:

„Kamzíci, kamzíci!“ A ostatní mu odpověděli:

„Ty sou dycky na špici!“ A pak to společně dokončili:

„Sou to příma kamarádi, protože se mají rádi!“

Kuldova hra se skutečně mimořádně vydařila. Byla inspirovaná deskovkou, kterou jejich oddíl obdržel loni za úspěšnou účast v soutěži *Brána k druhým* (to je soutěž pro party dětí a mladých lidí, kteří dělají něco užitečného pro ostatní), ale Kulda z ní dokázal udělat skutečně strhující program, během kterého všichni zapomněli na to, jak špatně schůzka právě kvůli němu začínala.

Vlastně ne všichni. Sama tohle Kuldovo jednání hodně trápilo. Kulda měl totiž několik skvělých vlastností. Jak už víme, měl výborné programové nápady a dokázal je i dobře uvést v život. Zrovna tím se se Samem dobře doplňovali, protože Sam byl spíš dotahovač, na kterého bylo naprosté spolehnoutí, ale moc originálních nápadů – zvláště co se týkalo programu – nemíval. Kulda byl taky obětavec, který – když bylo třeba – se sám aktivně nabízel s pomocí ostatním nebo i oddílu. Zrovna

na příští víkend domluvil se svými rodiči, že budou moct jet na jejich chatu. Dlouho předem zamluvená základna, kam měli jet, měla havárii vody, takže byla od minulého týdne mimo provoz a tahle výpomoc Kuldy a jeho rodičů byl skoro dar z nebe.

Nojo, ale co když Kulda zase přijde na sraz pozdě a nebudou moct kvůli němu odejet, protože on přinese klíče. Sam si bude muset s Kuldou pořádně promluvit. Nechce ho ztratit jako podrádce. Ale je fakt, že tím svým pozdním chozením podrývá nejenom svou vlastní autoritu, ale i autoritu Samovu. Nakonec by kvůli tomu mohli skončit oba. Jenomže co má Kuldovi říct? Proč by se jako skaut měl v tom opravdu změnit?

Pomozte Samovi vymyslet, co má Kuldovi říct, aby pochopil, že takové jednání skutečně není skautské?

**SKUTEČNÁ
ZMĚNA PŘICHÁZÍ
ZEVNITŘ**

10. SKAUT JE ČISTÝ V MYŠLENÍ, SLOVECH I SKUTCÍCH SKAUTKA JE ČISTÁ V MYŠLENÍ, SLOVECH I SKUTCÍCH

Nejednou jsem slyšel, že ten náš desátý bod zákona vlastně shrnuje všechny předchozí. A že kdybychom dokázali žít tenhle jediný bod, tak by to pro naše plné skautství docela stačilo. Fakt je, že když Robert Baden-Powell vysvětluje v knize *Scouting for boys* tenhle poslední bod zákona, tak píše: *Skaut se dívá svrchu na hloupé lidi, kteří sprostě nadávají, nepodléhá pokušení, ani o něm nemluví, ani na ně nemyslí a neudělá nic nesprávného. Skaut je čistý, má čistou mysl a je mužný.* Odmyslíme-li si ten „pohled svrchu“, pak je tu opravdu prakticky obsaženo všechno, co je pro správný život třeba. Přesto si myslím, že nám tenhle bod nabízí ještě něco originálnějšího: vhléd do toho, jak se vytváří naše jednání.

Rodí se totiž v našem nitru, které bývá často označováno za *srdce* člověka. Samozřejmě že se tím nemyslí sval, který rozhání krev do našeho těla. Jde o jakýsi duchovní střed naší bytosti. A srdcem ho nazýváme proto, že když máme ukázat, kde nejčastěji cítíme své „já“ a kam také zpravidla ukážete, když chcete zdůraznit „to jsem já“, tak zamíříme (kupodivu) nikoliv na hlavu, ale kamsi do centra hrudi. Východní spirituality tam kladou srdeční

čakru. Podstatné je, že my nemáme úplně ve své moci to, co všechno se před tímhle naším vnitřním zrakem objeví. Kromě toho, co je skvělé a inspirativní, tam nezřídka bývá i „plevel“ – Baden-Powell v návaznosti na klasickou morálku hovoří o „pokušení“. O zdrojích pokušení by se jistě dalo leccos říci, ale pro nás je mnohem podstatnější, že my můžeme s tím, co se v našem srdci ukazuje, vědomě a značně svobodně pracovat. Provádět výběr. K čemu přitakáme a přimkneme se, a co naopak odmítneme. Na tom, jak si tu počínáme, nesmírně záleží. Protože my bychom nikdy neměli přilnout k něčemu, co je jasně zlé. Chtít se pomstít, ublížit, prosadit se na úkor druhých, někoho zradit. Tomu se říká „tvrdost srdce“ a to je opravdu vážné. Před tím je třeba se mít na pozoru. A „čistota myšlení“ znamená, že se nám to daří.

Čím srdce přetéká, toho ústa plná – to už před tisíci lety dobře věděli staří Izraelité. Ten, kdo si myslí, že ve svém nitru může ukrývat všechno možné, ale nikdo to nepozná, protože se to nedostane na povrch, zná velmi špatně, jak ve skutečnosti fungujeme. Naše vyjadřování (nejen ve slovech) je jasným odrazem toho, jak je to v našem srdci (proto také vždycky při rétorice zdůrazňuji, že jde v první řadě o vnitřní postoje než o nějakou techniku). A dokonce to platí i obousměrně: naše vyjadřování formuje i naše srdce. To je zvlášť nebezpečné – a proto je tak důležité vyvarovat se hrubé a sprosté mluvy. Deformuje naše nitro, jež to zase zpátky vrací do naší řeči

a jednání. Všimněte si, že kolikrát člověk ve zlosti či ze zklamání řekne něco ošklivého druhému nebo o druhém člověku – a záhy už o něm i zle smýšlí. Začalo to neúmyslně, ze slabosti, ale už to spěje k vědomému nepřátelství. „Čistota slov“ je tedy jednak odrazem našeho čistého myšlení, ale současně je i prevencí proti tomu, aby se naše smýšlení pošpinilo hrubostí, sprostotou – a nakonec i nenávisť.

Od slov k činům bývá někdy hodně dlouhá cesta, hlavně když jde o naše dobrá předsevzetí. Naopak bohužel bývá ta cesta velmi krátká, když jde o nějakou špatnost. Tam se ani nemusíme moc snažit a to, co jsme si „jen tak přehrávali“ v duchu, je najednou jednáním v realitě. Slova, která jsme si „jen tak“ šeptali ve své osamělé zlosti a ponížení, z nás najednou vyjedou v tom nejméně vhodném okamžiku. A to pak má sílu destruktivního činu. „Čistotu činu“ tvoří nejen náš dobrý úmysl (ten je samozřejmě nezbytný), ale i samotné provedení. Když s nejlepšími úmysly připálíme oběd, případně postavíme kuchyň na táboře tak, že ji první větší poryv větru pošle k zemi nebo z ní aspoň odletí plachta, tak to je čisté neumětelství, ale ne „čistý čin“. Tohle je důležité. Už byla o tom byla řeč v souvislosti s třetím bodem zákona: skauti nejsou matláci. Na druhou stranu jistě bude vždycky dost toho, co se nám tak úplně „čistě“ nepovede. A nejen nám. Měli bychom být hodně opatrní v tom, abychom druhým hned podkládali nečisté úmysly. Normální lidé si nepřejí druhým ubližovat, dělat záměrně zlo – to je dost

vzácné. Naopak je dost běžné, že mezi dobrými úmysly a konečným výsledkem je docela velký rozdíl. Nesouhlasím s tím, že *cesta do pekel je dlážděna dobrými úmysly*, protože dobrý úmysl je základ. Ale je třeba, abychom byli k sobě nároční i z hlediska provedení. A vůči druhým dostatečně velkorysí. Zpravidla se nám to vrátí v tom, že druzí budou také velkorysí vůči našemu počínání. A minimálně nám nebudou snadno podkládat špatné úmysly.

Falešné pozvání

Karel Švec se právě chystal přejít na druhou stranu chodníku, když najednou ze zahrady po pravé ruce uslyšel hlas, o kterém hned věděl, komu patří...

„Ta kráva mě už nesnesitelně sere...“ Byl to Čeněk Krátký, největší gauner z jejich třídy. A vedle něj Karel hned poznal Igora Joudu. Oba seděli na lavičce zády k plotu, takže si ho nemohli všimnout. Bylo záhadou, co vůbec dělali v těchto místech, protože bydleli ve čtvrti za mostem – tedy úplně jinde. Ale o tom teď Karel neměl čas přemýšlet. Rozhovor se totiž týkal jejich spolužačky Terezky Bačíkové – podle Karla nejlepší dívky ze třídy...

„... a myslíš, že mě ne?!“ přidal se Igor a pokračoval. „To, jak na nás třídní vykvákala, že sme pošlapali záhony na školní zahradě, jí teda do smrti nezapomenu. Je na čase, abysme jí ukázali, jak vypadá skutečněj život. Co říkáš, vole?“

„Že máš, vole, docela dlouhý vedení. Dyť kvůli tomu sem tě sem pozval, ne?“ s přehledem se vytasil Čeněk.

„Tak jí dáme napínáčky na židli, ne, vole – to sme se nemuseli táhnout až sem,“ poněkud rozladěně opáčil Igor, ale pak se jeho hlas

rozjasnil, „už vidim, jak se do tý její zadnice pěkně zabodávají. A už slyším, jak piští.“

„Ty vole, nešlehl sis?“ posměšně přerušil jeho snění Čeněk, „kvůli takovýhle srandě bych tě sem vopravdu netahal. My jí musíme brutálně postrašit. Chápeš, vole. Postrašit. Musí bejt strachy úplně podělaná.“

„A jak to chceš, vole, udělat?“ pochybovačně namítl Igor. „Ve třídě ani vo přestávce se to udělat nedá – a cestou do školy nebo ze školy jezdí tim busem, co staví hned u školy.“

„No jasně, vole, že takhle by to nešlo. My ji musíme vylákat...“ začal Čeněk líčit svůj plán, ale Igor mu skočil do řeči: „Ty vole, a jak tohle tedy chceš udělat, když ta kráva se nám vyhybá na sto kilometrů, jako bysme byli prašivý.“

„Tuhle práci za nás udělá ten blbeček Švec. Nevším sis, vole, že vona na něj bere?“

„Takže si ho trochu zejtra podáme, aby byl vochovej. Je to takovej posera...“ aktivně se do plánu vložil Igor.

„Ty seš, vole, prostě kretén,“ s despektem ho přerušil Čeněk, „tohle by nás prozradilo. Von jí do toho vláká a vůbec nebude vědět, jak nám poslouží. Počkej, vole, zejtra. Jen drž hubu, až s nim budu mluvit, jasný, vole?“ Poté se oba zvedli a ztratili se v husté zahradě...

Po zbytek dne neměl Karel nikde stání. Věděl, že jemu, ale hlavně Tereze hrozí nějaké neurčité nebezpečí, ale nevěděl, co s tím. Jít za někým dospělým? Jenže nemá žádný důkaz. Varovat Terezu? Ale před čím vlastně? Co by dal za to, kdyby do školy nemusel. Jenže to by možná Tereze hrozilo ještě větší nebezpečí. Té noci toho moc nenaspal...

Druhého dne o hlavní přestávce se jakoby nic k němu přitočili Čeněk s Igorem a ten ho oslovil: „Hele, Kadle, slyšel sem holky, jak si vykládaly, že ty bys nikdy nedokázal pozvat některou z nich na rande. Slyšel si to Igor taky, že jo?“ Igor něco souhlasného zamumlal a Čeněk tajemně pokračoval: „Jenom Tereza Bačíková říkala, že ji bys pozvat dokázal. Prej by s tebou hrozně ráda šla do parku za mostem, že jo, Igor. Holky se jí teda smály, že je zblblá, protože je to tebe zabouchnutá. No, kdyby ses, vole, bál, tak já jí ten zvací dopis napíšu za tebe...“ šklebil se Čeněk Karlovi přímo do obličeje...

Dokážete poradit Karlovi, jak by měl teď dál jednat?

Záleží na tom, co si myslíme?

„Myslet si můžu, co chci. Do toho nikomu nic není, co si myslím, abyste věděli!“

Tahle věta, kterou dneska o přestávce vykřikovala Soňa, právě když do třídy vcházela učitelka na občanku, měla překvapivej následek: skoro celou následující hodinu jsme se totiž bavili o tom, jestli si člověk skutečně může myslet, co chce, a nikomu do toho nic není, a nebo jestli to přece jenom tak úplně jedno není.

Soňa to obhajovala takhle:

„Máme přece demokracii, a tak si každěj může myslet, co chce. Jinak bysme byli jako za komunistů. To si každěj musel myslet to, co si vymysleli komunisti, protože jinak by ho zavřeli.“

Na to se zvedl Karel, že to tak úplně nebylo a že i za komunistů si lidi mohli myslet, co chtěli, jenomže se většinou báli. A vznikla debata kolem toho, jak to bylo za komunistů, takže učitelka nakonec řekla, že o to přece v debatě, jestli si každěj může myslet, co chce, a druhým do toho nic není, zas až tolik nešlo a abysme se vrátili k tomu, co je důležitý.

Zuzana si tedy vzpomněla, že platí známý přísloví: *Co oči nevidí, to srdce nebolí* – a že tedy Soňa má pravdu. A Čenda k tomu taky přidal,

že stejně nikdo nikomu do hlavy nevidí, tak je to úplně jedno, co si kdo myslí.

Jenže pak se přihlásil Petr a řekl:

„A co když někdo do těch tvých myšlenek vidí?“

Nato se třída začala chlámat, Kučera hned volal na Petra, jestli není nákej Kúprfíld, Erik zase překřikoval ostatní s tím, že Petr chodí do nějaký sekty nebo co. Jenom Stáňa Holá říkala, že o něčem takovým viděla nedávno jeden pořad v televizi a že to taková blbost není, že tam nákej chlápek skutečně četl druhým myšlenky.

Tohle mně tedy přišlo hodně „na hlavu“, ale zase – že by tak úplně bylo jedno, co si člověk myslí? Mně teda není jedno, co si lidi kolem mě myslí. A už vůbec mi to není jedno u mejch kámošů. Čim to je? Z tý debaty během občanky jsem se teda nic k tomu vlastně nedozvěděl, ale rád bych věděl, jak to je.

A co vy? Dokázali byste poradit?

MALÉ SVĚDECTVÍ

„... K TOMU MI DOPOMÁHEJ BŮH.“

Tuhle poslední kapitolu chci věnovat „nepovinnému dodatku ke slibu“ *K tomu mi dopomáhej Bůh*. A to v naději, že ji nebudete pokládat za „nepovinnou“. Píšu ji proto, aby ti, kteří si tuhle prosbu pro sebe vybírají, mohli porovnat, jestli si ji vybírají ze stejného nebo aspoň podobného důvodu, z jakého si ji vybírám já. A pro ty, kteří si ji nevybírají, by mohla být nabídkou k pochopení toho, proč si ji ti první vybírají. Myslím, že je čím dál tím důležitější, abychom aspoň částečně rozuměli i těm, jejichž některé názory či postoje nesdílíme. Chápat druhého neznamena s ním automaticky souhlasit. Ale umožňuje nám to lépe s ním spolupracovat, případně se vyhnout tomu, abychom si vzájemně ubližovali. Navíc jsem přesvědčený, že i od toho člověka, s nímž nesouhlasím, se můžu v mnohém poučit – a své stanovisko i díky němu vylepšit. To už před mnoha staletími vyjádřil trefně Tomáš Akvinský: *Je třeba milovat oba – toho, jehož tezi přijímáme, i toho, jehož tezi zamítáme. Vždyť oba se namáhali a pomáhali nám najít cestu k pravdě.*

Jak se tedy vůbec tahle „doložka“ do našeho slibu dostala? Ten důvod byl vlastně vnější: hrozba německé okupace. Po mnichovském jednání v září 1938 skauti už docela jasně věděli, že je zle. A na špatné časy se chtěli připravit vytvořením jedné skautské organizace – Junák, v níž najdou své místo kromě „svazových Svojsíkových skautů“ i členové dalších organizací.

A to včetně skautů katolických. Ti totiž po celou první republiku stáli v jisté opozici, protože Junák díky svým sokolským kořenům byl více méně protikatolický. Výjimkou byl oddíl katolických ministrantů založený benediktinem Methodem Klementem, známý jako *Legio Angelica*, z něž vyšlo několik skvělých kněží druhé půlky 30. století (např. Jiří Reinsberg, Josef Zvěřina nebo Anastáz Opasek). Ten byl od svého začátku součástí „svazového skautingu“. Ale po vstupu hlavní větve nábožensky orientovaných oddílů do Junáka v roce 1939 přibyla především kvůli nim ve slibu ona „dobrovolná doložka“, která byla nejspíš převzata ze slibu manželského. A už tam zůstala až do dneška. A myslím, že je to ku prospěchu věci. ☺

Co se jí tedy chce vyjádřit? Výchozí pozice toho, kdo ji bere vážně, spočívá na dvou předpokladech: předně že i přes naši dobrou vůli je závazek, který na sebe slibem bereme, větší, než jsou naše síly. Jsme si prostě vědomi toho, že kdyby to záviselo jen na nás, tak ten slib nejsme schopni pořádně plnit. A tím druhým je důvěra v to, že onen tajemný základ vši skutečnosti, kterému říkáme Bůh, může podpořit naši touhu slib naplňovat a i v situacích, kdy bychom pro svou slabost neobstáli, nás podrží.

Ten první předpoklad, vědomí naší neschopnosti plně obstát vůči nárokům takového celoživotního slibu, může sice na první pohled vypadat jako určitá zbabělost nebo aspoň hledání alibi pro situace, které pak opravdu nezvládneme. Ale poctivá znalost člověka obecně i sebe sama konkrétně

musí po mém soudu každého dovést k tomu, že to není žádný úhybný manévr, že je to jen prozíravá analogie onoho „jak dovedu nejlépe“ z úvodu slibu. Celý náš život je poznamenán rozdílem mezi tím, co bychom chtěli vykonat a co se nám opravdu vykonat podaří. A někdy nás ochromí i jistá „tupost ducha“, kdy nás – i přes dobrou vůli – nenapadají správné kroky, které je třeba pro řešení nastalé situace uskutečnit. A někdy dokonce ochabuje i naše dobrá vůle, když jsme usmýkáni nezdary, nepochopením druhých, pocity naprosté marnosti.

A právě do takových situací se obrací ona prosba k Bohu: dodej mi sílu, odvahu, prozíravost, ten správný nápad, poznání skutečného stavu věcí, ta správná slova, která druhým pomohou, naději, o niž se budou moct ostatní opřít. Tohle samozřejmě může říct upřímně jen ten, kdo už má s takovou pomocí nějakou zkušenost. Kdo zažil (ne že mu o tom někdo vyprávěl či si to přečetl ve zbožné knížce ☺), jak je opravdu pozvednut ze své bezmocnosti, ochromenosti, uvidí konečně to, vůči čemu byl slepý. Jak se skutečně jakoby mávnutím kouzelného proutku jeho stísněnost promění v odvahu, jak temnoty zmizí a znovu se ho dotkne paprsek naděje. Touto zkušeností a důvěrou v její opakovatelnost, i když ne vynutitelnost, je tedy nesena prosba *K tomu mi dopomáhej Bůh.*

Komu patří náš svět?

Na první pohled je tohle přece úplně hloupá otázka, jaká nemůže napadnout rozumně myslícího člověka. Jenomže my sme se k ní dostali na občance cestou, která tak hloupá nebyla. A to je to, co mě na tom mate.

Úča vykládala vo tom, že hlavní vada toho režimu, kterej tu byl, ještě než sme se narodili – říkalo se mu socialismus, byla v tom, že nikomu nic pořádně nepatřilo. Vo všem se vykládalo, že to patří všem. Zatimco dneska všechno má svýho majitele, je jasný, co komu patří, a proto sme na tom tak dobře. Sice Koudelková, která má tátu už dva roky nezaměstnanýho, hned říkala, že se teda dobře nemají. Ale úča ji utřela, že dneska se může mít dobře každej, ale musí holt pořádně makat a ne se flákat na podpoře. A Bibiana Kocourková se taky hned přihlásila, že to říkal i prezident v novoročním projevu – že se dneska máme všichni nejlíp. Karas sice vykřikoval něco vo tom, že to teda jejich táta se měl za komoušů líp, ale Karas vždycky nehorázně kecá, takže sme se mu všichni vysmáli.

Jenže pak to začalo bejt zajímavý, když se Honza Řehák zeptal, komu teda patří u nás lesy – to úča řekla, že věčinu zatím vlastní náš stát, pak soukromníci a obce, a dokonce něco i církev. To mě teda překvapilo, k čemu církev potřebuje lesy, ale Řehák se pak ptal dál, komu

patří silnice. Tak to úča říkala, že některý silnice – hlavně dálnice – patří státu a ostatní patří krajům. A do toho se namotal Štefan Kobylka, ktorej si hraje na velkého ekologa, a zeptal se, komu tedy patří řeky a komu naše ovzduší. Bylo vidět, že úča už tady pořádně neví. Říkala něco jako že to „určitě někomu patří“. Nakonec vysoukala, že to je ten stát, ve kterém ty řeky jsou nebo nad kterým to ovzduší je. Jenže Kobylka se zeptal, co řeky, který tečou přes několik států – jako třeba Labe. Nebo jak může státu patřit ovzduší, který se pohybuje třeba po celý Evropě. A to je fakt, že když nám třeba Němci na druhý straně Krušnejch hor zaneřádí ovzduší, tak to ničí lesy u nás.

A právě když se zdálo, že úča bude v koncích, tak najednou řekla: „No vidíte – to je to, co vám tu vykládám pořád. Když něco nemá svého jasného majitele, tak je to chyba, protože se o to nikdo pořádně nestará.“ Jenže na to se přihlásila Jana Hrubá a zeptala se: „A kdo se tedy pořádně stará o celej náš svět? Komu ten patří?“ Úča byla zjevně překvapená, a tak jen zakroutila hlavou a pak ze sebe vypravila něco jako: „No, komu by patřil, přece nám všem, ne?“

Na tý odpovědi bylo něco divného – to mi bylo jasný hned, ale protože zazvonilo, tak už sme se dál vo tom nebavili. Co mi na tom nesedělo, sem zjistil až doma: úča přece nejdřív sama říkala, že když něco „patří všem“,

tak to vlastně nepatří nikomu a je v tom pořádnej maglajz. Jenže když jde vo náš svět, tak jí to nevadí. A přitom je jasný, že v tom našem světě pořádnej maglajz je. Teda to s tím voteplováním asi nebudou úplně jenom kecy. Co když ten náš svět vopravdu nepatří nikomu – a dopadne to s náma podle toho. Nebo patří?

A co si myslíš ty? Patří ten náš svět někomu, nebo ne?

Proč slavit Vánoce?

Většinou se ve škole o přestávce bavíme o blbostech. No – tedy o blbostech. O holkách, o učitelích, o fotbalu, o tom, co bylo v televizi, jaký hry zrovna paříme. Nejsou to teda zase takový blbosti, ale taky nic moc. Většinou na to hned za chvíli zapomenu. Ale dneska při poslední přestávce jsme se najednou bavili o něčem, na co zapomenout nemůžu.

Začal to Venda, když si začal naříkat, že už zase budou Vánoce: „Kluci, to je otrava. Zase budu muset sehnat pro mámu nějaký dárek a vůbec nevím co. To je každéj rok děsnej trapas.“

Na to se ozval Jožka: „Tak jí koupíš nákou... nákou blbost. Dyť stejně ty dárky – to je takovej divnej zvyk. Já bych to celý zrušil.“

„Zrušil?!“ vyděsila se Jana, která do té doby vypadala, že se učí na další hodinu a nás vůbec neposlouchá, „to fakt myslíš vážně?“

„No jasně,“ teď už docela vážně pokračoval Jožka, „všechny tyhle svátky a serepetičky kolem toho – to je jedna velká nafouklá bublina.“

„A na tohle jsi přišel vlastní hlavou?“ dobírala si ho Jana.

„Říkal to jeden superchlápek v tom seriálu, co běžel loni před Vánocema na Nově...“

„... a měl pravdu,“ vmísila se do debaty Helča. „Naše máma taky vždycy nadává, že jí ty Vánoce byl čert dlužnej. Řadí skoro dva tejdny doma tak,

že potom má migrénu a doma je peklo. Mě by vůbec zajímalo, kdo ty Vánoce vymyslel. To musel bejt vopravdu nějakej chytrolín – takovou blbost.“

„Počkej, Helčo, jakou blbost?“ protestoval Kamil, „Vánoce jsou náhodou skvělý. Každěj rok dostanu nový digi hry, nejnovější mobil, bezva se voháknu a s tátou jedu do Alp.“

„Nó ty...“ otráveně protáhl Jožka, „vy máte prachů, že byste s nima mohli dláždit. Ale pro nás, který tyhle prachy nemáme, jsou Vánoce jenom k vzteku.“

A pak právě Petr začal něco, kvůli čemu na tu naši debatu pořád ještě myslim: „U nás se teda na Vánoce hrozně těšíme. Ne kvůli dárkům. Ty sice taky nějaký máme. Ale daleko důležitější je, proč ty Vánoce vůbec vznikly.“

„To je teda blbá votázka,“ podivil se Kamil, „přece proto, aby si lidi dávali dárky a obchodníci se napakovali – né? To dá přece rozum.“

„Teda já myslim, Kamile, že to je jinak,“ ozvala se Jana, „já jsem četla, že to byl nějakej pohanskej svátek. Něco se sluncem.“

„Kdyby to byl jen pohanskej svátek, tak bysme na to už dávno zapomněli,“ jakoby pobaveně na to řekl Petr. „To je přece oslava narozenin...“

„... Dědy Mráze – tak leda, ty chytrej,“ skočil mu do řeči Jožka. „A na toho, když už teď tu nejsou Rusové a máme demokracii, tak věří leda nějaký zamrzlý komunisti.“

Petr chtěl něco odpovědět, ale v tu chvíli zvonilo – a už jsme tu debatu nedokončili. A pak už jsme jako vždycky spěchali domů, abychom si stihli, ještě než se setmí, pořádně zahrát hokej. Takže vlastně nevím, jak to s těma Vánocema vlastně je.

Dokázali byste Frantovi vysvětlit, jak to tedy s těmi Vánoci vlastně je?
A proč se o Vánocích dávají dárky?

Co takhle dát si Libora a na rožni

Taková to byla švanda! Hanka dneska při obědě začala vykládat o tom, proč si nedala ten krásně propečený řízek, na který se jinak všichni třese. Prej že je jí těch zvířat líto. Typická blbá holka. Standa Knipl se jí hned zeptal, jestli jí není náhodou taky líto těch komárů, co jí pravidelně štípou, nebo těch červů z jablek, který jsme dostali včera místo moučnicku k obědu a každý druhý jsme museli vyhodit.

No to jste měli vidět, jak hned začala vyvádět, půlka holek hned společně s ní, to jejich příšerný kejhání... A protože na nás začaly nadávat, že se neumíme slušně chovat, tak jsem je pořádně usadil tím, že jsem řekl: „Tak mi tedy vysvětlete, proč bysme ty řízky neměli jíst. Jeden jedinej racionální důvod.“ To slovo „racionální“ – i když vlastně moc přesně nevím, co znamená – jsem schválně použil, aby viděli, že si na nás jen tak neprijdou.

Schválně hádejte, jak to dopadlo. No jasně, že jsme se od nich žádné argument nedozvěděli, jenom spoustu všelijakých tlachů a keců – a nakonec se Hanka rozbrečela.

Když nám tohle Libor večer vyprávěl, netušil ovšem, jaké tohle bude mít pokračování. A upřímně řečeno – netušili jsme to ani my. Zvrtlo se to totiž v šilenej horor. Já vám tu z něj můžu uvést jen tu závěrečnou pasáž.

V ní se Libor prodírá nějakým děsným pralesem, liány, hadi, pavouci velký jako dlaň, ale nejhorší je, že Libora někdo pronásleduje. A pak rána do hlavy, tma... Když se Libor probral, naprosto nechápe, co se děje. Ruce i nohy má svázaný, pod nima má provlečený kůl, na kterým – fakt – na kterém visí přesně v té poloze, kterou na hrazdě nesnášel, a teď je v ní navlečený jako srnec připravený k opíkání. Kolem něj nějaký domorodci mávají noži a holema, do toho zpívají nějaký děsný zpěvy...

„Co šlíte, já jsem přece člověk!“ – zařval Libor ze všech sil. Načež se k němu obrátil ten největší chlap, kterej tam byl, a naprosto srozumitelnou češtinou mu řekl: „Tak mi teda vysvětli, proč bysme tě neměli sníst. Jedinej racionální důvod.“ Libor sebou nejdřív divoce zacloumal v bláhové naději, že by třeba mohl utéct – ale to ani náhodou. A tak začal: „Co jako chcete? To je přece jasný, že se lidi nejedí...“ A chvatně mlel jako o závod. Jenomže na obrovitýho chlapa žádný dojem neudělal. Ten Libora za smíchu ostatních přerušil: „No jasně, žádný argument jsme se od tebe zatím nedozvěděli. Jen spoustu všelijakých tlachů a keců. Máš poslední šanci. Buď racionální argument – nebo...“ a místo, aby dopověděl, jen významně přejel svým nožem po hrdle.

Schválně hádejte, jak to dopadlo. Ono záleží i na vás, jestli Liborovi poradíte nějakou odpověď, která by mu zachránila život ☺.

Meditace???

Korespondence mezi Kubou a Robem:

---- – Původní zpráva – ----

Od: „Robert Klika“ <klika@seznam.cz>

Komu: „Jakub Jahoda“ <kuba@volny.cz>

Odesláno: 25. prosince 2007 12:13

Předmět: RE:meditace

>---- – Původní zpráva – ----

>Od: „Jakub Jahoda“ <kuba@volny.cz>

>Komu: „Robert Klika“ <klika@seznam.cz>

>Odesláno: 25. prosince 2007 8:41

>Předmět: meditace

>

>Cau Robe,

>Hele, mam problem. Ja sem si myslel, ze meditace sou jenom v digihrach a v pocitacovejch >hrach. Ze to tam delaj kouzelnici, aby meli vyssi level nebo kdyz nekoho vozivej. A ted sem >videl v telce, ze to delali i vopravdicky lidi. Bylo to vo nakym budhistickym palaci nebo >necem takovym a tam sedela spousta chlapu na dvore a prej meditovali. To je

prece blbost >ne? U nas ve tride sem se na to ptal Kropacka a ten rikal, ze to delaji v zemich, kde nemaji >nic na praci. Ze tohle rikal jeho tata, kdyz to jednou videli na Nove v Televiznich >novinach. Rikal ten jeho tata, ze kdyby poradne makali, tak by na takovy pitomosti nemeli >cas.

>Ale zase Martina Novotna rikala, ze to blbost není, ze o tom videla nakej porad, jak potom >behali po rozpalenym uhli a nic se jim nestalo. To mi prijde fakt docela hustej vodvaz. Ale >zase Mana Leva rikala, ze je to vsechno podfuk, protoze tomu, co se dneska vysila v telce, >nemuze clovek verit.

>Tak bych vod tebe, Robe, potreboval vedet, jakej ty mas pocit. Jestli je to blbost nebo neni.

Taxe mej Kuba

Cau Kubo,

Tys me tedkonec vopravdu hodne prekvapil. Ja myslel, ze si nejdriv delas ze me srandu, ale ty to myslis vazne. Tak ja ti tedy vazne vodpovim. Ale nemysli si, ze to bylo jen tak. Ja sem quli tomu skoro dve hodiny guugloval. Vono totiz je vo tom snad milion stranek. To sem teda vubec netusil. V tom se hrabat bylo desny – hlavne kdyz tam porad nekdo nabizel, ze te tu meditaci naucí. Samozrejme za poradne tucnej poplatek :))

Nakonec sem našel takovy pekny stranky naky holky, kde bylo tohle, co se mi nejvic libilo:

>>Je to fantastyckej pocit, pri kterym se vznasis jako na vlne vibraci, který jsou v tobe i vsude kolem. Zadny myslenky, zadnej svet – jen ja a moje pocity. <<

Ja mam teda pocit, ze by tohle mohlo bej vono. Hlavne to slovo „vlna vibraci“ zni pekne.

Este se povohlidni, jestli v Bravicku vo tom neni neco vic. Ale ja bych bral, ze je to vo tech pocitech.

Cekam, ze se o vikendu vobjevis – cau Rob.

Myslíš, že Rob poradil Jakobovi správně? Uměl bys to líp?

JAK PRACOVAT S PŘÍBĚHY?

METODICKÁ POZNÁMKA

Způsobů, jak lze s texty pracovat, je několik. Ten nejjednodušší je, že po přečtení příběhu, na kterém je třeba dát si opravdu záležet, se děti rovnou pokoušejí sdělit, jak by mělo vypadat pokračování. To je při menším počtu ukázněných dětí docela dobře možné. Pokud ale nevydrží poslouchat, co říká někdo z jejich kamarádů, a vykřikují přes něj, nebo jsou příliš nesa-mostatné na to, a opakují to, co řekne někdo před nimi, je vhodnější, když si každý nejdřív své řešení zapíše. Nejlépe na papír s nedokončeným příběhem, který po jeho přečtení každý obdrží. To je možné jak přímo na schůzce (akci), tak může každý zapsat své řešení až doma a přinést na příští setkání.

S vyspělejšími dětmi je možné využít metodu „řeky“, kdy nejprve dvojice hledají společné řešení ve vzájemné debatě, poté diskutují obdobně dvě dvojice a nakonec společné řešení hledají čtveřice. Pokud se společné řešení nedaří najít, je třeba provést pečlivou analýzu argumentů, aby bylo nakonec jasné, v čem je problém: zda ve špatné argumentaci, nebo v tom, že situace skutečně nemá jednoznačné řešení. Ve většině příběhů dává slib a zákon docela jasnou oporu pro to, jak by řešení mělo vypadat, ale u některých tomu tak skutečně není – zejména u těch, které mají určitý filosofický přesah a mají vést k trvalému hledání stále lepších odpovědí (například

Existuje nějaká spravedlnost?, Co nám říkají hvězdy?, Jakou „cenu“ má dítě?, Komu patří náš svět? nebo Co takhle dát si Libora a na rožni).

Každopádně je důležité, aby jakýkoliv pokus o poctivé řešení byl brán vážně a jeho autor či autorka nebyli vystaveni necitlivé kritice či posměchu. Předložené příběhy mají být pro kluky a holky příležitostí si v bezpečném prostředí osvojovat zásady správného morálního uvažování. Musejí mít tedy možnost dělat i chyby, poznat, v čem chyba vězí, a hledat řešení lepší. Vedoucí jsou při tom nejen průvodci, ale též spoluhledajícími. I oni by měli do společného úsilí přinášet svá řešení. Samozřejmě tak, aby tím neodrazovali ty, kterým jsou příběhy prvořadě určené.

JÍŘÍ ZAJÍC – EDY A KOL.

Nikdy nekončí dobrodružství

Skauting – tématické číslo

Metodický průvodce rozvojem duchovního života zve čtenáře ke skutečnému dobrodružství objevování a rozvoje vlastního duchovního života i duchovního rozvoje života dětí a dospívajících. Nedramatičtějším obdobím bývá zpravidla roverský věk, ale základy je třeba vytvářet již od útlého dětství. Proto je určena vedoucím všech věkových kategorií.

listy
JUROVI

úvahy

VZPOMÍNKY

hry

ŽIVOTA BĚH

VELEN
FANDERLIK

Nejvydávanější metodická příručka pro skautské vůdce. Rozšířené vydání. Použitý text Listů Jurových vychází z posledního pátého vydání z roku 1991. Texty dodatků jsou ponechány v původním znění, pouze s nezbytnými věcnými a jazykovými úpravami.

PŘÍBĚHY KE SKAUTSKÉMU SLIBU A ZÁKONU

JIŘÍ ZAJÍC - EDY

Editor: Roman Šantora

Grafická úprava a DTP: Marek Bárta

Jazyková korektura: Mirka Gajzlerová, Veronika Králová

Vydal

Junák – český skaut

Tiskové a distribuční centrum, z. s.

Senovážné nám. 24, 110 00 Praha 1

jako svou 322. publikaci

Praha 2017

Vytiskl Jiří Sýkora J&S, Grafické studio a digitální tiskárna J&S

První vydání

ISBN: 978-80-7501-117-6